

MAGYAR BANKSZÖVETSÉG

BESZÁMOLÓ

A BANKSZÖVETSÉG 2003. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

BUDAPEST, 2004. MÁRCIUS

TARTALOMJEGYZÉK

I. SZÖVETSÉGI ÉLET, RENDEZVÉNYEK	4
1. RENDKÍVÜLI TESTÜLETI ÜLÉS	4
2. SZEMINÁRIUMOK	4
2.1 A lakossági hitelezésre vonatkozó EU direktíva és a megtakarítások adóztatása	4
2.2 Leányvállalatok fiókká történő átalakulása	5
2.3 Internet bank szeminárium	6
2.4 ISDA szeminárium	7
2.5 Wealth Management szeminárium	7
3. KONZULTÁCIÓK	8
3.1 Ingatlan nyilvántartási konzultáció	8
3.2 Német bankár delegáció látogatása	8
3.3 Az olasz parlament pénzügyi bizottsága küldöttségének a látogatása	8
3.4 SWIFT Felhasználói Csoport konzultációja	8
4. FÓRUMOK, MUNKACSOPORTOK	9
4.1 Basel II – CAD 3 munkacsoport	9
4.2 Rendezvény a bankkártya és hitelkártya piaci kutatásokról	9
4.3 Bankkártya Fórum	9
4.4 TCI bizottság ülése	10
4.5 A Fizetési Rendszer Fórum megalakulása	10
5. TANULMÁNYOK VITÁJA	12
5.1 A piac, amely majdnem működik, című tanulmány	12
5.2 Verseny és jövedelmezőség a bankszektorban című tanulmány	13
II. SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉS	13
1. A HITELINTÉZETEK MŰKÖDÉSÉT ÉRINTŐ SZABÁLYOZÁSI MÓDOSÍTÁSOK	14
1.1 A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény	14
1.2 Tőkepiaci törvény	15
1.3 A befektetők és a betétesek fokozott védelmével kapcsolatos egyes törvények módosításáról	15
1.4 Pénzforgalmi szabályozás	15
1.5 A vámszámla konstrukciójának kialakítása	16
1.6 Adatvédelem	16
1.7 Lakossági bankközi adós- és hitelinformációs rendszer létrehozása	17
1.8 A hitelbírálat ÁFA kötelezettségének problémája	17
1.9 A PSZÁF adatkérésének változása	18
1.10 A pénzmosás és terrorizmus megelőzését szolgáló tevékenység és események	18
1.11 A lakáscélú állami támogatásokról szóló 12/2001./I.31./Korm. rendelet módosítása	20
2. A BANKSEKTOR TEVÉKENYSÉGÉT BEFOLYÁSOLÓ SZABÁLYOZÁSOK	20
2.1 A helyi adó megállapítására vonatkozó szabályok	20
2.2 Bankkártyás közgyógyellátás	20
2.3 Gazdasági társaságokról szóló törvény és a cégtörvény módosítása	21
2.4 Elektronikus cégeljárás	21
2.5 Az elsődleges állampapír forgalmazói rendszer átalakítása	22
2.6 Piacfejlesztés az állampapírpiacra	22
3. AZ EURÓPAI UNIÓHOZ VALÓ CSATLAKOZÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK	23
3.1 Az Európai Strukturális Alapok hazai pályázati eljárási rendjének kialakítása	23
3.2 Az Európai jogalkotási folyamat figyelemmel kísérése	23
A piaci visszaélésekkel kapcsolatos irányelv	23
A befektetési szolgáltatásokról szóló irányelv	23
A fogyasztási hitelezést szabályozó európai uniós irányelv tervezete	24
III. HITELKONSTRUKCIÓK	25
1. KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK KEDVEZMÉNYES HITELEI	25
1.1 GKM pályázatok	25
1.2 A mikrohitelezés továbbfejlesztése	25
1.3 Kis- és középvállalkozások állami támogatásával kapcsolatos banki ügyek	25
2. EURÓPA TECHNOLÓIAFEJLESZTÉSI PROGRAM	26
3. AGRÁRHITELEZÉS	26

3.1 Kibontakozási hitel	26
3.2 A kedvezőtlen adottságú térségen gazdálkodók adósságrendezése	27
3.3 A 2003-ban fagykárt és aszálykárt szenvedett mezőgazdasági termelők állami támogatásos hitelezése	27
3.4 Banki garancia és kezességnyújtás az FVM pályázati díjfizetés esetén	27
3.5 Agrár Európa Csatlakozási Hitelprogram	28
IV. NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS	28
EURÓPAI BANKFÖDERÁCIÓ	28
1. A TŐKEEGYEZMÉNY REFORMJA	28
<i>Az európai direktíva alkotás</i>	<i>33</i>
<i>Az FBE felvetései a Bázeli Bizottság októberi döntéseivel kapcsolatban</i>	<i>33</i>
2. AZ FBE BANKFELÜGYELETI BIZOTTSÁGÁNAK EGYÉB TÉMAKÖREI	34
<i>Az Európai Bankszektori Bizottság megalakulása</i>	<i>34</i>
3. SZÁMVITELI BIZOTTSÁG	34
4. GAZDASÁGI ÉS MONETÁRIS BIZOTTSÁG (EMAC) 14. 15. ÜLÉSE	39
5. A TÁRSULT TAGOK KÉPVISELŐINEK ÜLÉSE	40
6. A PÉNZÜGYI PIACOK BIZOTTSÁGÁNAK (FINANCIAL MARKETS COMMITTEE) ÜLÉSE	40
7. A BANKI CSALÁSOKAT (BŰNCSELEKMÉNYEKET) MEGELŐZŐ MUNKABIZOTTSÁG 34. ÜLÉSE BERLINBEN	41
8. AZ EMAC 15. ÜLÉSE	42

I. SZÖVETSÉGI ÉLET, RENDEZVÉNYEK

1. Rendkívüli Testületi Ülés

A Bankszövetség 2003. január 30.-án rendkívüli Testületi Ülést tartott. A Testületi Ülésnek két napirendi pontja volt: a Bankszövetség Alapszabályának a Pénz- és Tőkepiaci Állandó Választottbíróság létrehozásában történő bankszövetségi részvétel miatti módosítása, valamint a Pénz- és Tőkepiaci Állandó Választottbíróság hitelintézeti kamarájának létrehozása.

A Testületi Ülés mindkét előterjesztést elfogadta; valamennyi választottbíró megkapta a szükséges mennyiségű szavazatot. Megbízatusuk 2007. június 30.-ig szól, kivéve azokat a választottbírákat, akik egyben a Választottbíróság elnökségének is tagjai, az ő mandátumuk 2008. június 30-án jár le.

2. Szemináriumok

2.1 A lakossági hitelezésre vonatkozó EU direktíva és a megtakarítások adóztatása

A Magyar Bankszövetség a White & Case Nemzetközi Ügyvédi Iroda brüsszeli és budapesti irodájának szakmai támogatásával 2003. március 25.-én szemináriumot szervezett a lakossági hitelezésre vonatkozó EU direktíva és annak várható hatásai a magyarországi bankok gyakorlatára, valamint az Unió adócsomagja, avagy a megtakarítások adómentességének vége témakörökben. A szemináriumon banki jogászok, compliance vezetők, lakossági termékértékesítéssel, kockázatkezeléssel, termékfejlesztéssel foglalkozó szakemberek vettek részt.

A megtakarítások adóztatásáról szóló direktíva tervezete várhatóan 2005. év elején lép hatályba. A direktíva célja, hogy az eltérő adózási szabályok ne ösztönözzék a betéteseket arra, hogy adómegkerülési céllal külföldön helyezték el megtakarításaikat, illetve a tényleges adókötelezettséget előíró országok vonatkozásában a kettős adózás elkerülése. Az irányelv lényege, hogy a határon átnyúló kamatfizetésekre terjed ki, nem érinti azonban az egyes tagállamoknak a kamattjévedelmek adóztatására vonatkozó szabályozását. A tagállamok többsége információcserét fog alkalmazni. Magyarország a kölcsönös információszolgáltatói körbe lép be a csatlakozást követően.

A lakossági hitelezésre vonatkozó EU direktíva tervezete legkorábban 2004. végén kerül elfogadásra. A direktíva célja: a határon átnyúló hitelezés szabályozása, a fogyasztók túlzott mértékű eladósodásának megakadályozása, azonos szabályozási környezet és követelmények biztosítása az egyes tagországokban. A direktíva nem érinti a vállalalkozási hitelezést, a jelzálog típusú és ingatlanhiteleket. Az irányelv a hitelezők számára a késedelmes hiteladósokról központi adatbázisok létrehozását javasolja. Az irányelv lehetővé teszi pozitív adatokat – így az ügyfél már érvényben levő hitelszerződésének adatait – is tartalmazó adatbázisok létrehozását. A direktíva foglalkozik a hitelközvetítőkkel, ügynökökkel, ezek regisztrációjával, felügyeletével, a hitelszerződés megkötésének körülményeivel. A direktíva lehetővé teszi a fogyasztók számára a hitelek lejárat előtti visszafizetését – méltányos és korrekt kártérítés mellett. Részletes előírásokat

tartalmaz többek között a hiteldíj mutatókra, a tisztességtelen szerződési feltételekre, a lejárt tartozások behajtásának tilalmazott módozataira.

2.2 Leányvállalatok fiókká történő átalakulása

A Magyar Bankszövetség a White & Case Nemzetközi Ügyvédi Iroda magyar együttműködő partnerével, a Réczicza ügyvédi Irodával 2003. október 30.-án szemináriumot tartott a leányvállalatok fiókká történő átalakulásának hazai jogi és adózási feltételrendszeréről.

A külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviselőiről szóló 1997. évi CXXXII. törvény és a hitelintézeti törvény kapcsolódó módosításai nem kedvezményezték a fióktelepek alakítását. A fióktelepekre vonatkozó engedélyezési eljárás, a minimális tőkekövetelmények és működési előírások megegyeztek a leányvállalatokéval, de a fióktelepekre előírt eszközfenntartási mutató teljesítése korlátozta a fióktelepként működő hitelintézetek magyarországi kötelezettségvállalását. Emiatt nem is működtek hitelintézetek ebben a szervezeti formában. A hitelintézeti törvény EU csatlakozással hatályba lépő rendelkezései értelmében (amelyek a 2000/12/EK irányelvre épülnek) EU hitelintézet fióktelepének alapításához, a tevékenység megkezdéséhez, a vezető állású személy kinevezéséhez nem kell majd felügyeleti engedély, nincs követelmény a legkisebb tőkére /dotációs tőke/ nézve, s az eszközfenntartási mutatót sem kell teljesíteni.

Az EU hitelintézetek határon átnyúló szolgáltatásokat nyújthatnak Magyarországon, s nem kell csatlakozniuk az OBA-hoz, ha tagjai a 94/19/EGK. irányelvben meghatározott betétbiztosítási alapnak. A fióktelepek esetében a PSZÁF hatásköre korlátozott lesz: nem folytat vizsgálatot a prudens működéssel kapcsolatban, ellenőrzési jogköre a fogyasztóvédelem és a likviditás területére korlátozódik. A prudenciális működés vizsgálata a székhely ország felügyeletének feladata lesz. Ugyancsak ezzel együttműködve, megosztva lát el a PSZÁF további ellenőrzési feladatokat.

A fióktelepek működtetésének számos előnye lesz a leányvállalatokkal szemben: könnyebb létrehozni a fióktelepet, egyszerűbb a menedzsment, nem kell az önálló részvénytársaság működtetésével kapcsolatos feladatokat ellátni, nincs dotációs tőkekövetelmény. A hitelezési limit az anyavállalat szavatoló tőkéjéhez aránylik, ezért nagyobb összegű kötelezettségvállalások és hitellimitok valósíthatók meg (ennek jogszabályi háttere jelenleg nem tisztázott).

Ezek az előnyök a vonatkozó törvényi rendelkezések értelmében természetesen csak az EU tagállamokban székhellyel bíró hitelintézetek fiókja számára járnak, a harmadik országbeli hitelintézetek fióktelepeire továbbra is szigorúbb szabályok vonatkoznak.

A meglévő leányvállalatok közvetlenül nem alakulhatnak át fiókteleppé. Nincs egyetemleges jogutódlás: létre kell hozni a fióktelepet, a leányvállalatként működő hitelintézet végelszámolását le kell bonyolítani, s a meglévő szerződéses kötelezettségeket állomány-átruházással, a PSZÁF engedélyével át kell adni a fióktelepnek. Ugyancsak át kell adni az informatikai és egyéb rendszereket, a munkavállalókat, a forrásokat, egyéb kötelezettségeket.

A pénzügyintézetek fiókteleppé történő átalakulásának adózási kérdései kapcsán előadás hangzott el az EU csatlakozással várható üzleti változásokról. A multinacionális vállalkozások hosszú távon a legmegfelelőbb adózást kívánják elérni az adótervezéssel, s ennek megfelelően bizonyos funkcióikat más-más régiókba, országokba telepítik. Az előadó felhívta a figyelmet, hogy a helyi iparüzési adó rendkívül kedvezőtlenül hat Magyarország adózási megítélésére. (A társasági adó

csökkentése ellenére az iparüzési adó miatt az effektív nyereségadó kulcs még mindig 30 százalék körül van, s 2003-ban várhatóan az iparüzési adóbevétel meg fogja haladni a társasági adóbevételt.)

Az uniós csatlakozással meg kell szüntetni a jelenlegi magyar szabályozás és az EU adójoga közötti eltéréseket, s fel kell készülni a közösségi jog közvetlen alkalmazására.

2.3 Internet bank szeminárium

A Bankszövetség előadás sorozatot indított Internet bankok Magyarországon témakörben. Az október 16.-án tartott előadások elsősorban az internet szerepével, az internet használati szokásokkal, az internet bankok piacformáló hatásával foglalkoztak. Előadás hangzott el arról, hogy Magyarországon kik és milyen célra használják az internetet, nemzetközi összehasonlításban Magyarország milyen helyet foglal el az internetet használók rangsorában.

Kovács Kálmán, az Informatikai és Hírközlési Minisztérium minisztere, a kormány informatikai stratégiájával, jövőképével foglalkozott. Bemutatta Magyarország internettel való ellátottságát. Rámutatott, hogy 2003 a fordulat éveinek tekinthető, mivel 2002-ig az OECD felmérés szerint az Internet felhasználók között sereghajtónak számítottunk, 2003-ban viszont már az EU átlagot meghaladóan növekedett a szélessávú Internet használók száma. Ehhez hozzájárult az, hogy a Kormány az Európa terv keretében az Internet használat tömegessé tételét célozta meg, a PC-hez jutást adókedvezményrel támogatta, az Internet tarifák 25%-kal csökkentek, a szélessávú hálózat fejlesztéseket a Kormány adókedvezményrel támogatta.

A bankszektor számára különösen fontos az elektronikus aláírás, valamint az intelligens kártya kidolgozása és elterjesztése, mivel ez teremti meg a közigazgatás és a bankszektor együttműködésének lehetőségét. A Kormány távlati tervei között szerepel a kormányzati portálon keresztül a központi közigazgatási szervekkel történő elektronikus ügyintézés/fizetés egyablakos lehetőségének a megteremtése, amelyhez a bankokkal való együttműködés kereteit is ki kell alakítani. Ehhez kapcsolódóan a Kormányzati Portál Divízió vezetője az Internet alapú közkapcsolatokról és közszolgáltatásokról tartott előadásában bemutatta, hogy a „szolgáltató állam” az Internet segítségével hogyan tud megfelelni a kor kihívásainak. A Kormányzati Portál a legalkalmasabb eszköz arra, hogy a közigazgatási intézmények az állampolgárokkal és más szervezetekkel rendszeres kapcsolatot tudjanak fenntartani. A jövő legfontosabb feladata az E-kormányzat Stratégia és Programterv kidolgozása 2005-re. Ebben kiemelt helyet foglal el az EU Integráció Átfogó Program.

Az Internet bankok magyarországi fejlődésével foglalkozó előadások bemutatták az internetes banki kiszolgálás hazai történetét, az ügyfélszám alakulását, a banki célcsoportokat, a régi és új fogyasztók elvárásait, használati szokásait, a bankok fejlesztésnél figyelembe vett szempontjait. Kitértek az internet bankok piacformáló hatásain belül a nehézségekre és a gyermekbetegségekre, a technikai fejlődés révén nyújtott távlatokra, a várható változásokra, a tömeges elterjedtség kritériumaira. Foglalkoztak továbbá azzal, hogy az internetes bankolásnak milyen lehetőségei vannak, s ehhez milyen fejlesztési stratégiák rendelkezhetők. A banki szakemberek felvetették, hogy a bankoknak fejlesztési stratégiájukat célszerű lenne összehangolni, s egységesen igazodni a kormányzat elképzeléseihez, hogy meg tudjanak felelni az elvárásoknak.

Az előadás sorozat második napi programjára 2003. november 11.-én került sor. Az előadások az elektronikus banki kereskedelemmel kapcsolatos jogi, jogharmonizációs kérdéseket tekintették át, különös tekintettel az EU csatlakozásra. Ennek keretében az előadók az informatikai

biztonsági értékelésre és tanúsításra szolgáló nemzeti séma kiépítésével, az EU-csatlakozással kapcsolatos elektronikus bankszolgáltatásokkal, az elektronikus kormányzatot érintő EU jogharmonizációs kérdésekkel, az internettel kapcsolatos adatvédelmi kérdésekkel, a személyes adatok védelmével és adatkezelésével, az elektronikus ügyintézésrel, az internet által a bankok számára nyújtott technikai-üzleti lehetőségekkel, a várható jövőképpel, az ügyfél azonosítás kockázati tényezőivel, az internet használati szokások magyarországi változásával foglalkoztak.

2.4 ISDA szeminárium

A Magyar Bankszövetség a TAIEX (Technical Assistance Information Exchange Office) londoni irodájával és az ISDA-val (The International Swaps and Derivatives Association) együttműködve június 2.-án 1 napos szemináriumot szervezett a derivatívák pénzügyi piacra betöltött szerepéről.

A szemináriumon a magyar bankok, a Pénzügyminisztérium, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, az Állami Adósságkezelő Központ, a PriceWaterhouseCoopers jogászai és közgazdászai (összesen 50 fő) vettek részt.

Dr. David Mingle az ISDA kutató részlegének vezetője, a Fordham Egyetem vendégprofesszora előadásában a derivatívák szerepét, felhasználási területeit, a kockázatkezelést, a különböző swap ügyleteket ismertette, majd a derivatívák árazásával foglalkozott. Ismertette a hozamgörbéket, a zéró kupon hozamgörbét, a forward hozamok számítási módszereit, az opciós ügyletek árazását és értékelését. Bemutatta a legelterjedtebben használt árazási modelleket.

Mingle professzor foglalkozott a derivatívák felhasználási területeivel. Gyakorlati példákon keresztül mutatta be a különböző kamat- és hitelkockázat fedezésére alkalmas derivatív eszközöket, és az alkalmazásukkal elérhető eredményeket.

Dr. Lengyel Zoltán az Allen&Overy Iroda ügyvédje az EU csatlakozás kapcsán felmerülő jogi problémákkal, a fedezeti megállapodásokkal és azok magyar jogi környezetben való alkalmazhatóságával kapcsolatban ismertette az erre vonatkozó EU 2002/47/ EC Irányelvet, valamint az ISDA különböző fedezeti megállapodás mintáit.

A szemináriumot dr. Király Júlia - Kurali Zoltán előadása zárta. Ismertették a magyar forint derivatívok piacának kialakulását, a deviza- és kamatlábcseré ügyleteket, a devizaopciós és forward piac helyzetét, a vállalati és a befektetői szektor valamint az exportőrök és importőrök érdeklődését a derivatív termékek iránt. Foglalkoztak azzal, hogy a bankszektornak milyen kihívásokkal kell szembesülnie majd az EMU csatlakozást követően.

2.5 Wealth Management szeminárium

Az ATTF Luxemburg a Luxemburgi Pénzügyminisztérium támogatásával a közép-kelet európai bankárok számára szervezett Wealth Management szemináriumot november 3-12. között Magyarországon tartotta. A Magyar Bankszövetség közreműködött a szeminárium megszervezésében.

3. Konzultációk

3.1 Ingatlan nyilvántartási konzultáció

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium közigazgatási államtitkára még 2002 őszen kezdeményezte, hogy a Bankszövetség a bankok szakértőit bevonva szervezzen konzultációt az ingatlan nyilvántartás időszerű kérdéseiről: a jelzálogjog bejegyzésével kapcsolatos ügymenet gyorsításáról, a TAKARNET /térképen alapuló kataszteri rendszer, amely lehetővé teszi az országos földhivatali hálózat adatainak elérését/ hálózat működéséről, s a bankok által felvetett egyéb problémákról. A konzultációra 2003. március 26-án került sor az FVM Földügyi és Térképészeti főosztálya és a Földmérési és Távérzékelési Intézet /FŐMI/ részvételével. Az értekezleten a banki jogászokon kívül kockázatkezeléssel, fedezetértékeléssel foglalkozó szakemberek is részt vettek. A konzultáció keretében megszervezték a Földmérési és Távérzékelési Intézettel a TAKARNET rendszer bemutatását.

A résztvevők tájékoztatást kaptak a FŐMI egyéb szolgáltatásairól, a TAKARNET rendszerhez történő csatlakozás feltételeiről, a szolgáltatási díjakról. Jelenleg az összes tulajdoni lap-adat számítógépre került a földhivataloknál, s ezek az adatok a TAKARNET rendszeren keresztül elérhetők a külső felhasználók /önkormányzatok, bíróságok, közjegyzők, ügyvédek, bankok stb./ számára is.

3.2 Német bankár delegáció látogatása

Az esseni Hypothekenbank szervezésében 31 főből álló német bankár delegáció látogatott a Bankszövetségbe október 3-án. A bankárok a magyarországi tőkebefektetési lehetőségek iránt érdeklődtek. A Bankszövetség főtitkára tájékoztatást adott a magyar gazdaság helyzetéről, fejlődési kilátásairól. A bankárok érdeklődtek a monetáris és a költségvetési politika összhangjáról, az infláció várható alakulásáról.

3.3 Az olasz parlament pénzügyi bizottsága küldöttségének a látogatása

Júniusban az olasz parlament pénzügyi bizottságának küldöttsége a csatlakozó országokat érintő tájékoztató látogatásai során Budapestre érkezett, s a Pénzügyminisztérium, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, a Számvevőszék és a Magyar Nemzeti Bank vezetői mellett a Magyar Bankszövetség képviselőivel is találkozott. A találkozón az olasz képviselők a magyar gazdaság, s ezen belül a pénzügyi rendszer aktuális állapotáról tájékoztak, különös tekintettel a pénzügyi rendszer stabilitására és a még állami tulajdonban lévő bankok küszöbön álló privatizációjára.

3.4 SWIFT Felhasználói Csoport konzultációja

A Bankszövetséget több tagbankja is felkérte, hogy a SWIFT magyarországi felhasználói csoportjának (User Group) vezetéválasztó ülésének jobb előkészítése érdekében a hitelintézetek bevonásával szervezzen konzultációt.

A Bankszövetséghez forduló csoporttagok azt szerették volna, hogy az új vezetést megválasztó ülés előtt kötetlen módon (bankszövetségi konzultáció) tisztázódjanak a szervezet működési

keretei: a vezető és a tagok jogai/kötelességei, a szervezet finanszírozása, ill. a vezető (esetleg helyettes) választásának szabályai.

A Bankszövetség megszervezte a konzultációt, amely nagy érdeklődés mellett megtárgyalta az összes felvetett problémát. Ennek során sok kérdésben sikerült konszenzusos eredményt elérni (pl. finanszírozási kérdések), de számos ügy rendezése a User Group hivatalos üléseire maradt.

4. Fórumok, munkacsoportok

4.1 Basel II – CAD 3 munkacsoport

Májusban a bázeli tőkeegyezmény reformjához kapcsolódóan ad hoc munkacsoport alakult, amelynek feladata a Bázeli Bizottság harmadik konzultatív dokumentumával (CP3), illetve az Európai Unió ennek szellemében módosuló tőkemegfelelési direktívájával (CAD 3) kapcsolatos magyar banki vélemény kialakítása. A harmadik konzultatív dokumentumra készített választ a tagbankok körében lefolytatott egyeztetést követően megküldtük a felügyeletnek, amely a konzultációs folyamat értelmében a magyar vélemény kialakítását koordinálta. A tervezett tőkemegfelelési direktívához kapcsolódó magyar észrevételeket megküldtük az Európai Bankföderáció kérdésben illetékes munkacsoportjának.

4.2 Rendezvény a bankkártya és hitelkártya piaci kutatásokról

A hitelkártyapiac fejlődésével foglalkozó közös amerikai-magyar kutatási projekt szervezői megkeresték a Bankszövetséget, kérve, hogy ismertethessék kutatási tervüket a hazai bankkártya piac résztvevőivel.

A Bankszövetség és a Bankkártya Fórum első közös rendezvényén először a hitelkártyapiaccal foglalkozó előadásra került sor. A kutatók ismertették, hogy munkájuk alapvetően a hitelkártyával csak néhány év óta foglalkozó országokra irányul, de ezen belül is éles különbséget kívánnak tenni az átmenetben már jobban előrehaladó gazdaságok (pl. Magyarország, Lengyelország), az átmenet elején tartó gazdaságok (Bulgária, Ukrajna) és a szocialista keretek között működő kvázi piacgazdaságok (Kína, Vietnám) között. Kutatásuk azt célozza, hogy miként lehet átváltani egy lényegében egyedi ügyfélkapcsolaton alapuló, bizalmi jellegű hitelezésből, egy statisztikai valószínűsége alapozó, fejlett informatikai infrastruktúrát igénybe vevő hitelkártyapiacra. A téma - az előadás utáni kérdések, észrevételek alapján – felkeltette a résztvevő banki szakemberek érdeklődését.

A résztvevők megtárgyalták továbbá a kártyákat érintő szabványosítás kérdését. Elsőként az Európai Bankszabványosítási Bizottságban (ECBS) a Bankszövetséget képviselő kollégák ismertették a szervezet céljait és tevékenységét, különös tekintettel a bankkártya albizottságban folyó munkára. Ezt követően a bankokat a Magyar Szabványügyi Testületben (MSZT) képviselő MNB munkatárs adott tájékoztatást a szervezet banki vonatkozású szabványairól.

4.3 Bankkártya Fórum

A Bankkártya Fórum 2003. október 20.-án, 26 banki képviselő részvételével tartotta meg soron következő ülését.

Dr. Varga István a PSZÁF Fogyasztóvédelmi főosztályának vezetője azokat a szabályokat ismertette, amelyek a banki, pénzügyi területet érintik az EU csatlakozás kapcsán. Részletesen kitért a bankkártyás üzletágra és a fogyasztóvédelemre vonatkozó szabályokra. Előadása során fölvázolta az említett terület EU intézményi rendszerét. Beszült az EU és a PSZÁF fogyasztóvédelmi stratégiájáról, az egységes jogi háttér megteremtésének szükségességéről, a tagállamok közötti, határon átnyúló pénzügyi viták rendezésére létrehozott FIN-NET fórumról és továbbfejlesztéséről, valamint a kártya letiltásra föllálandó egységes telefonvonalról. Előadásában kitért az adónyilvántartó rendszerek összekapcsolhatóságának problematikájára.

Prágay István az MNB Pénzforgalmi, emisszió szabályozási és –szervezési főosztályának vezetője ismertette azt, hogy az EU pénzügyi területre vonatkozó szabályrendszeréből mely ajánlás, iránymutatás, szabályozás a magyar pénzügyi jogrendszerbe hogyan került beépítésre. Felhívta a figyelmet arra, hogy 2004. májustól az EU pénzügyi területre vonatkozó „Regulation”-jei automatikusan a magyar banki szabályozás részévé válnak. Részletesen beszült arról, hogy az egységes fizetési terület (Single Payment Area) kiépítésén dolgozó European Payment Council 8 ajánlást, irányelvet dolgozott ki az egységes eurófizetési térségre.

A szervezet a következő négy pontban foglalta össze célját:

- a csalások elleni védekezés,
- nyílt verseny az európai piacon a kártyák széleskörű használatának az elterjesztésében,
- koherens szabályozás,
- szabványosítás az autorizáció, a klíring, és a terminálok specifikációja területén.

4.4 TC1 bizottság ülése

A Magyar Bankszövetség meghívására májusban az ECBS bankkártyákkal foglalkozó technikai bizottsága Budapesten tartotta ülését. A megbeszélésén a bankkártyákkal kapcsolatos problémákkal foglalkoztak.

4.5 A Fizetési Rendszer Fórum megalakulása

A Magyar Nemzeti Bank szervezésében június 11-én megalakult a Fizetési Rendszer Fórum (a továbbiakban: FRF) az MNB, a Bankszövetség, az MNB által meghívott, a fizetési forgalom alapján rangsorolt első tíz bank és a Magyar Államkincstár részvételével. Az FRF célja a pénz-és elszámolás forgalom fejlődésének előmozdítása, különös tekintettel a közelgő EU csatlakozás jelentette kihívásokra. E cél elérése érdekében az FRF létrehozásával az MNB, mint a pénz-és elszámolás forgalom hatékony működéért felelős szervezet intézményes lehetőséget teremtett a fizetési és elszámolási rendszer teljes közösségét érintő stratégiai kérdések megvitatására, szakmai javaslatok előkészítésére. Az FRF munkájába a takarékszövetkezetek a TÉSZ és az OTSZ közreműködésével fognak bekapcsolódni. Az FRF konzultatív jellegű, munkája során az egyes témákban a szakmai közösség konszenzusán alapuló ajánlásokat fogalmaz meg, amelyek a fizetési és elszámolási rendszer egyes rész kérdései körében követendő legjobb megoldásokat foglalják össze. Az ajánlásokban foglaltak, bár kötelező erővel nem bírnak, bizonyos esetekben közvetlenül bevezethetők a gyakorlatba és beépülhetnek a későbbiekben készülő szabályozásokba.

Az FRF szervezete három szintre tagolt. A legfelső szinten az évente kétszer ülésező, 15 főből álló fórum, a Fizetési Rendszer Tanács áll, melynek intézményi és személyi összetételét az alapító értekezlet állapította meg. A második szintet, az egyes témaköröknek állandó keretet adó

szakbizottságok alkotják. A harmadik szintet a munkacsoportok képezik, amelyek a Tanács által befogadott problémák megoldását célzó konkrét projekteket dolgozzák ki.

A Tanács működését az MNB munkatársaiból álló titkárság, az FRF tevékenységét a szakmai szövetségek (Bankszövetség, TЭСZ, OTSZ) által alkotott koordinációs csoport támogatja.

2003 IV. negyedévében a Fizetési Rendszer Fórumának (FRF) - amelynek szervezeti felépítése igazodik a European Payment Council (EPC) szervezeti felépítéséhez - hat szakmai bizottsága közül három megtartotta alakuló ülését:

- a Készpénz Nélküli Fizetési Módk Fejlesztése szakmai bizottság három munkacsoportot hozott létre. A Direct Debit munkacsoport az 1997-ben bevezetett csoportos beszedés fizetési mód továbbfejlesztésén, széleskörű elterjesztésén, a Listás Fizetések és az OCR munkacsoportok pedig két új fizetési mód kialakításán dolgoznak.
- a Készpénz Feldolgozási és –szállítási Szakmai Bizottság alakuló ülésén körvonalazódtak azok a területek, amelyek indokoltá teszik munkacsoportok megalakítását.
- a Kártyás Szakmai Bizottság egyetlen munkacsoportja a mágnescsíkos bankkártyák chip migrációját készíti elő.

A VIBER/RTGS és KELER, a GIRO valamint a Szabványosítási Szakmai Bizottságok megalakítása 2004. év elején várható.

A Bankszövetségből, a TЭСZ-ből és az OTSZ-ből szerveződő Koordinációs Csoport várhatóan 2004. márciusban véleményeztetni majd a hitelintézetekkel és takarékszövetkezetekkel a munkacsoportok által összeállított anyagokat. A Bankszövetség két munkatársa részt vesz a szakmai bizottságok és munkacsoportok ülésein.

Az Inter-Európa Bank kérésére - amellyel nyolc bank értett egyet - kezdeményeztük, hogy a Készpénz Nélküli Fizetési Módk Fejlesztése Szakmai Bizottság hozzon létre egy újabb munkacsoportot az elektronikus banki szolgáltatások kárviselési kérdéseinek, az EU iránymutatásban szereplő szabályoknak a magyar jogrendszerbe történő átültetésének megvizsgálására. A munkacsoport várhatóan 2004 első felében alakul meg.

4.6. Információs Társadalom Koordinációs Tárcaközi Bizottsága (ITKTB)

A Magyar Bankszövetség fontosnak tartja azt, hogy a magyar bankközösség, amely évek óta nagy hangsúlyt fektet az elektronikus banki szolgáltatások fejlesztésére, aktívan részt vegyen a kormány, 1214/2002 (XII. 28.) sz. határozata alapján létrehozott Információs Társadalom Koordinációs Tárcaközi Bizottság és albizottságainak munkájában.

Az ITKTB a kormány határozata alapján együttműködik az információs társadalommal összefüggő egységes kormányzati stratégia és intézkedési terv kidolgozásában és érvényesítésében. Figyelemmel kíséri a hazai és nemzetközi támogatások, programok, pályázatok lebonyolítását, elősegíti az informatikai és hírközlési tárgyú nemzeti szabványok kidolgozását, koordinálja az informatikai biztonság megvalósításához szükséges technológiai

fejlesztéseket, illetve a tárcák európai integrációs ágazati politikáit az információs társadalommal összefüggésben. A Bizottság koordinálja a központi költségvetésből finanszírozott – nem kormányzati – informatikai és hírközlési hálózatok megvalósítási koncepcióinak kidolgozását és a beruházások végrehajtását; közreműködik az információs társadalom fejlődését elősegítő fejlesztések hatásainak előzetes felmérésében, vizsgálatában, elemzésében, illetve ösztönzi, összehangolja és véleményezi az információs társadalom fejlesztése kapcsán mintaprojektek kialakítását és lebonyolítását.

Az ITKTB munkájában a kormányzati szervek mellett részt vesznek az érintett országos intézmények, valamint a szakmai szervezeteken keresztül az üzleti és gazdasági élet szereplői. A legsürgetőbb feladat az ágazati részstratégiák alapján kidolgozandó Magyar Információs Társadalom Stratégia (MITS) elkészítése, amely a 2004-2006 folyamán az intézkedések alapjául szolgál.

A stratégia készítésével párhuzamosan

- ki kell dolgozni az elektronikus aláírás társadalmi szintű elterjedésére vonatkozó részstratégiát és operatív intézkedési tervet,
- ki kell alakítani az informatikai alkalmazások minőségének és biztonságának hiteles tanúsítási rendjét,
- ki kell dolgozni az információs társadalom szempontjából hátrányos helyzetű, leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása, a digitális szakadék megszüntetésére irányuló programterveket és középtávú tervet.

A bankszövetséget - az ITKTB tagjaként – a főtitkár képviseli 2003. októberétől. Egyik munkatársunk pedig az Informatikai Biztonság Albizottság munkájában vesz részt, amelynek célja az informatikai biztonság alapot nyújtó jogi környezet, a meglévő szervezeti keretek és a szükséges technikai feltételek megteremtésének támogatása a tárcaközi egyeztetések alapján.

5. Tanulmányok vitája

5.1 A piac, amely majdnem működik, című tanulmány

A Bankárképző koordinálásával készített tanulmány vitáján bankok, az MNB, a Nemzetközi Bankárképző Központ, a Közgazdaságtudományi Egyetem, a tőzsdék, befektetési alapok képviselői jelentek meg.

A Bankszövetség főtitkára méltatta a tanulmány magas színvonalát, kiemelve azt, hogy e tanulmány gondolatébresztő, hozzásegít ahhoz, hogy kockázatkezelés szempontjából felismerjük a piac fejlődésének lehetőségeit, tisztábban lássuk a felvállalt kockázat mértékét, annak fedezhetőségét. A tanulmány következtetéseire néhány konkrét kezdeményezést is rá lehet építeni, pl. az IAS 39 adaptálását.

A tanulmány készítői ismertették a tanulmány felépítését, célját, hangsúlyozva, hogy igyekeztek egységes terminológiát használni, s ügyfélszegmensekre, piaci szereplőkre lebontva vizsgálni a derivatív piacok kialakulását, a kibontakozás lehetőségeit.

A szerzők megjegyezték, hogy a derivatív piac termékeivel nemcsak kockázatot lehet fedezni, hanem jövedelmet is lehet termelni, ezért azt várják, hogy a tőkepiacra húzóerőt gyakoroljanak. A derivatív termékek elterjedtebb alkalmazásának szükséges, de nem elégséges feltétele a megfelelő számviteli, pénzügyi szabályozás. Az elégséges feltételhez a vállalatok szemlélet

váltására van szükség. Nem megfelelő a vállalatok informáltsága, sok esetben az exportálók nem a derivatív termékek alkalmazásában, hanem az árfolyam várható alakulásában gondolkodnak.

5.2 Verseny és jövedelmezőség a bankszektorban című tanulmány

A Versenyhivatal megbízásából a tanulmányt Várhegyi Éva készítette, s a Bankszövetséget a Versenyhivatal kérte fel a tanulmány megvitatására. A vitán a Versenyhivatal, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, a Nemzetközi Bankárképző Központ, a bankok és a Bankszövetség képviselői vettek részt.

Várhegyi Éva tanulmányában, amelyben arra kereste a választ, hogy a bankszektorban milyen sajátos szempontok alapján értelmezhető a verseny, hogyan értékelhető a magyar bankpiacon kialakult helyzet, mások-e a verseny jóléti hatásai ebben a szektorban, mint más piacon.

E kérdés megválaszolásához megvizsgálta a verseny és a pénzügyi stabilitás viszonyát, a különböző, általánosan ismert modellek alkalmazhatóságát, a nemzetközi példákat. Arra a megállapításra jutott, hogy a kilencvenes években a magyar bankpiacon, elsősorban a lakossági piacon, érzékelhetően mérséklődött a koncentráció foka.

A bankpiaci struktúra átalakulása megteremtette az előfeltételét a verseny, a megtámadhatóság kialakulásának. A vizsgálatok alapján megállapítható, hogy a vállalati bankpiacon kimutatható kamatrugalmasság a verseny kielégítő voltára utal, azaz a bankok kénytelenek kamataikat marginális költségeikhez és hozamaikhoz igazítani, míg a lakossági piacon jóval gyengébb a kamatok kapcsolata a pénzpiaci környezet változásával, vagyis a piacszerkezet még lehetőséget ad monopoljárdék érvényesítésére.

A bankok árazási magatartása nagymértékben befolyásolja jövedelmezőségüket. Magyarországon a kamatmarge és a működési költség duplája az EU átlagnak. Az EU-ban a kamatjövedelem aránya 50%, Magyarországon 70 % körüli.

A vitában hozzászólók saját tapasztalataik alapján kiegészítéseket tettek a tanulmány megállapításaihoz. A PSZÁF képviselője megjegyezte, hogy a bankpiaci verseny fogyasztók számára jótékony hatásai között kiemelkedő szerepe van a banki szolgáltatások mennyiségének, minőségének és árának. A bankok privatizációjánál egyik szempontnak a versenyre gyakorolt hatásnak kellene lenni.

A Versenyhivatal képviselője megjegyezte, hogy a hozzájuk beérkező panaszok alapján úgy tűnik, hogy jelenleg Magyarországon a szolgáltatások áremelése mögött nincs mindig minőségjavulás, nincs igénykövetés. A bankok tájékoztatási fegyelme nem megfelelő, a félre tájékoztatással szemben védtelenek a fogyasztók.

II. SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉS

A Bankszövetség szakmai tevékenységének fő területe 2003-ban is a hitelintézetek működését szabályozó törvények, ill. a működésük kereteit befolyásoló törvényekkel kapcsolatos vélemény kialakítása, a szakmai álláspont képviselése volt.

1. A hitelintézetek működését érintő szabályozási módosítások

1.1 A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény

A Kormány 2003 márciusában benyújtotta a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) módosítására vonatkozó törvényjavaslatát a Parlamentnek.

A tervezet benyújtását alapvetően jogharmonizációs kötelezettség indokolta, s 2 fő kérdéskört tartalmazott:

- ◆ a hitelintézetek összevont alapú felügyeletének újra szabályozása,
- ◆ az Európai Parlament és a Tanács 2001. április 4-i, a hitelintézetek reorganizációjáról és a felszámolásáról szóló 2001/24/EK irányelv törvénybe történő beépítése.

Az összevont alapú felügyelet szoros kapcsolatban volt a Tőkepiaci törvény párhuzamos módosításával.

Az egymással tulajdonosi összefüggésben, és/vagy egyéb befolyásolási lehetőség által kapcsolatban álló vállalkozások összevont alapú felügyeletére vonatkozó szabályok célja, hogy a kockázatok kezelése transzparens módon valósuljon meg, s a felügyeleti hatóság elől ne lehessen „eldugni” a kockázatokat. Összevont alapú felügyelet alá tartozik az a hitelintézet, amelynek részesedési viszonya van hitelintézetben, pénzügyi vállalkozásban, vagy ilyen intézménynek az anyavállalata, illetve amelynek anyavállalata pénzügyi holding társaság. **A Felügyelet elsődlegesen az összevont alapú felügyelet alá tartozó hitelintézettel szemben intézkedhet.**

Az összevont alapú felügyelet alá tartozó hitelintézet és a pénzügyi holding társaság felelős a csoport összevont alapon történő prudens működéséért: **összevont alapon is meg kell felelni a nagykockázat vállalási limiteknek; a fizetőképességi mutatóknak összevont alapon is el kell érnie a 8%-os értéket.**

A hitelintézetek felszámolására vonatkozó szabályok módosítása az Európai Parlament és a Tanács 2001/24/EK irányelvének megfelelően az ügyfelek védelmét erősíti azokban az esetekben, amikor egy hitelintézet felszámolása több tagországban levő ügyfelet is érint a másik tagországban létesített fióktelep miatt, vagy határon átnyúló szolgáltatása következtében. A végelszámolásról vagy felszámolásról hozott bírósági végzés hatálya az EU egész területére kiterjed. Az EU valamely tagállamában székhellyel rendelkező hitelintézettel szemben folytatott csődeljárás, felszámolási eljárás, végelszámolás tekintetében a székhely ország joga az irányadó Közösségek hivatalos lapjában, továbbá a fióktelep működése és a határon átnyúló szolgáltatás helye szerinti tagállam két országos napilapjában is közzé kell tenni.

Az európai uniós joganyagból következő változások a hitelintézeti és pénzügyi vállalkozások alapítási szabályait érintették. A Felügyelet köteles lesz elutasítani az alapításra vonatkozó kérelmet, ha a leendő tulajdonosokra olyan harmadik országbeli jogrend vonatkozik, ami nem teszi lehetővé a felügyeleti feladatok hatékony ellátását.

A törvényjavaslat módosította a jelzálog hitelintézetekről és a lakástakarék-pénztárakról szóló törvényeket, továbbá a szövetkezeti törvényt is, annak érdekében, hogy a befektetési szövetkezetek ne toborozhassanak hozamígéretekkel, nyilvános felhívás, hirdetés útján befektetőket.

A Bankszövetség felvetéseinek többségét a PM nem építette be a javaslatába, azzal az indokkal, hogy csak szorosan a jogharmonizációhoz kapcsolódó sürgető ügyekre kívánja korlátozni a törvénymódosítást. A Bankszövetség vezetése a pénzügyminiszterhez írott levelében kérte, hogy az elmaradt módosítási javaslatokat még az uniós csatlakozást megelőzően építsék be a Hpt.-be.

1.2 Tőkepiaci törvény

A Hpt. módosításával együtt márciusban benyújtotta a PM a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény módosítására vonatkozó, jogharmonizációs célú javaslatát. A javaslat a tőke megfelelés körében vezet be új szabályokat, s kiegészíti a meglévőket az összevont alapú felügyeletre vonatkozó rendelkezésekkel.

A törvényjavaslat másik fő témája, hogy új elemként meghatározza az európai befektetési alapot kezelő alapkezelőkre vonatkozó, a jogharmonizációt biztosító követelményeket. Az európai befektetési alapot kezelő alapkezelők „európai útlevelel” rendelkeznek majd az Európai Unióban a csatlakozás után. A már működő alapkezelőknek, ha európai befektetési alapot kívánnak kezelni, vagy létrehozni, meg kell felelniük e követelményeknek.

Meghatározásra kerültek még a határon átnyúló szolgáltatásnyújtás bejelentési és tájékoztatási szabályai és finomodtak a portfóliókezelés, az értékpapír-kölcsönzés szabályai is.

A Bankszövetség a tőkepiaci törvény módosításának PM által elkészített szövegtervezetéhez számos pontosító, értelmező jellegű javaslatot tett.

1.3 A befektetők és a betétesek fokozott védelmével kapcsolatos egyes törvények módosításáról

A törvényjavaslat a következő törvények módosítását tartalmazta:

- A Hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.),
- A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény, (Tpt.),
- A Pénzügyi Szervezetek Állami felügyeletéről szóló 1999. évi CXXIV. törvény,
- A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény (Pmt.),
- A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (Ktv.) és a
- Szövetkezeti törvények.

A PSZÁF szervezeti kereteinek módosítását célzó elképzelések miatt a szövetség elnöksége levélben fordult a miniszterelnökhöz és a pénzügyminiszterhez, kérve a felügyelet működési önállóságát biztosító rendelkezések beépítését a jogszabályba.

A törvényt a parlamenti elfogadást követően a köztársasági elnök nem írta alá, hanem előzetes normakontrollt kérve az Alkotmánybírósághoz utalta, így az még nem kerülhetett kihirdetésre.

1.4 Pénzforgalmi szabályozás

Többszöri bankszövetségi kérésnek eleget téve, a jegybank lehetőséget biztosított egy konzultációra, amelyen - még a hivatalos tárcaegyeztetés előtt – a szakemberek megvitatták a készülő pénzforgalmi szabályozás-tervezeteket. A bankszövetségi egyeztetések révén:

- banki szempontból kedvezőbbé váltak a bankkártya-szabályok, mert egyértelműbben rögzítették az ügyfél kötelességeit,
- a jogszabályba beépítésre került a vámszámla kategóriája, s annak speciális használata,
- az MNB nem engedett a bankszámlakivonat – szerintünk túlzottan részletező – tartalmi előírásából, de ezek bevezetését 2004 elejére halasztotta,
- lehetővé vált, hogy a sorbanállás alatt a hitelintézet felmondhassa a számára nem kívánatos ügyféllel kötött számlaszerződést (természetesen a már befogadott tételek megfelelő kezelése mellett),
- a számlaazonosítással kapcsolatos, korábban sokat vitatott banki feladatok (mikor kell számlaszám és mikor számlaszám és név szerint) egyértelműbbé váltak,
- a tervezetbe megfelelő felkészülési idő került beépítésre.

1.5 A vámszámla konstrukciójának kialakítása

A VPOP felkérte a Bankszövetséget, hogy vegyen részt abban a munkacsoportban, amelyik a Vámtörvény 2002-es módosításában megfogalmazására került vámszámla kialakításán dolgozik. A vámszámla létrehozásával az volt a jogalkotó szándéka, hogy egy speciális – csak a vámhatóság rendelkezése alá tartozó – bankszámlával minél biztosabbá tegyék a vámterhek megfizetését.

A Bankszövetség eleget téve a felkérésnek három munkacsoporti ülést készített elő. A bankok számos kérdést, problémát vetettek fel.

A Bankszövetség a jegybankkal egyeztetést folytatott, hogy az éppen módosuló pénzforgalmi jogszabályba olyan módon illesszék be a vámszámlát, hogy a vámhatóság kizárólagos rendelkezési joga ne sérülhessen. Tagbankjai bevonásával pedig kidolgozott egy olyan javaslatot, amely áthidalná a VPOP banki rendszerekbe való direkt beavatkozásának problémáit.

1.6 Adatvédelem

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 2004. év elején hatályba lépett módosításával, - a 2003. évi LXVIII. törvény értelmezésével - kapcsolatban a bankok által felvetett problémák alapján összeállítást készítettünk, és az OTSZ-szel, a BAMOSZ-szal, a BSZSZ-szel közösen állásfoglalást kértünk a törvényt előkészítő Igazságügyi Minisztériumtól és az adatvédelmi biztostól.

A bankok számos értelmezési kérdést vetettek fel, így pl. az adatvédelmi biztos előzetes ellenőrzési jogkörével, a pénzügyi szervezetnél a belső adatvédelmi felelős kinevezésével, az adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzat elkészítésével, annak tartalmával, az adatállomány fogalmának értelmezésével, az adatkezelések összekapcsolásával, az automatizált egyedi döntéssel, a harmadik országba történő adattovábbítással és az adatvédelmi biztos hatósági jogosítványával kapcsolatban. Felvetettük, hogy a hazai adatvédelmi törvény számos kérdésben szigorúbb, és nehezebben végrehajtható, mint a vonatkozó 95/46/EK adatvédelmi irányelv.

Az adatvédelmi biztos kifejtette, hogy a közeljövőben, ezen a kormányzati cikluson belül nem várható az adatvédelmi törvény további módosítása, a pozitív listás adós nyilvántartási rendszer létrehozásától pedig a jövőben is a leghatározottabban elzárkózik. Az önkéntes alapú adósnyilvántartó rendszer létrehozásával kapcsolatban is kifejtette ellenvéleményét.

Egyértelmű, hogy a PSZÁF felügyelet alá tartozó valamennyi pénzügyi intézmény 2004 elejétől köteles belső adatvédelmi felelőst megbízni, és belső adatvédelmi szabályzatot készíteni. Az adatvédelmi felelős alkalmazásánál a rugalmas megoldásokat /részfoglalkoztatás, megbízási szerződés, stb./ el tudják fogadni. Az adatállomány fogalmával kapcsolatban kifejtették, hogy a pénzügyi intézmények nyilvántartó rendszerében tárolt valamennyi adatot egy adatállománynak tekintik. A törvény rendelkezése szerint a pénzügyi szervezetek nem adhatnak adatfeldolgozásra vonatkozó megbízást olyan vállalkozásnak, amely megbízó üzleti tevékenységében érdekelt. E rendelkezést a konkurens üzleti vállalkozásokra kell értelmezni. Az automatizált egyedi döntésről az ügyfelet tájékoztatni kell, de erre elegendő egy rövid összefoglaló tájékoztatás. A külföldre történő adattovábbítás keretében a harmadik országokba történő adattovábbításnál az Európai Unió által közelmúltban elfogadott két rendeletet lehet alkalmazni már 2004. május 1. előtt.

A Hpt. azon rendelkezésének értelmezésével kapcsolatban, amely a fekete listára történő felkerülés feltételeit szabályozza, további egyeztetést javasoltak. Az adatvédelmi biztos kifejtette, hogy alapvetően jónak látja a pénzügyi szervezetek, elsősorban a bankok adatkezelését, és felajánlotta a rendszeres konzultáció lehetőségét.

1.7 Lakossági bankközi adós- és hitelinformációs rendszer létrehozása

A Bankszövetség 2003. június 10-i elnökségi ülése úgy döntött, hogy meg kell vizsgálni az önkéntes alapú bankközi adósnilyvántartó rendszer (ÖLBAR) létrehozásának lehetőségét. A rendszer működésével kapcsolatos gyakorlati és jogi problémák megoldására munkabizottság jött létre az MNB, a BISZ Rt, a GIRO Rt és a Bankszövetség, valamint néhány bank részvételével. Az elnökség döntése alapján elkészült az ÖLBAR működési koncepciója.

Ennek értelmében a csatlakozó felhasználók egyetlen lekérdezéssel megismerhetik a felhasználói kör által törvényi alapon szolgáltatott negatív adatokat, és az ÖLBAR felhasználói kör által szolgáltatott pozitív listás adatokat is. Az ÖLBAR-hoz nem csatlakozó felhasználók kizárólag a törvényi alapon szolgáltatott negatív listás adatokhoz férhetnek csak hozzá. A résztvevők azt hangsúlyozták, hogy a rendszer indításának akkor van értelme, ha a hitelpiac meghatározó részét (80-90 %-át) képviselő bankok csatlakoznak hozzá. Ezen kívül javasolták a rendszer felügyeletének megoldását, az ügyfél beleegyezésével kapcsolatos valamennyi részletkérdés tisztázását, az adatvédelmi biztos véleményének beszerzését.

A bankok által megküldött nyilatkozatok alapján egyértelművé vált, hogy a 80 %-os lefedettséget az önkéntes rendszerrel nem sikerül elérni. Az elnökség 2003. szeptember 8.-i ülésén ismételten foglalkozott az önkéntes rendszer létrehozásával, és úgy foglalt állást, hogy nem tartja hatékonyan megvalósíthatónak az önkéntes lakossági bankközi adósnilyvántartó rendszert, hanem inkább a kötelező adósnilyvántartó rendszer megteremtését célzó korábbi koncepciót kell átdolgozni az adatvédelmi biztos véleménye és a nemzetközi gyakorlat figyelembe vételével. A javaslat átdolgozása megtörtént. A tervezet figyelembe veszi az adatvédelmi biztos 2002 őszén tett ajánlásait. A rendszerbe csak az alsó limitet meghaladó összegű hitelek kerülnek be, és a rendszer kialakítása során nem érvényesül az ösfeltöltés elve. Nyitott a rendszer a tekintetben, hogy az adatvédelmi és a hitelintézeti törvényben már meglévő fogyasztóvédelmi, jogorvoslati eszközök mellett egyéb jogorvoslati eszköz is kidolgozásra kerüljön. Az előterjesztés további egyeztetése folyamatban van.

1.8 A hitelbírálat ÁFA kötelezettségének problémája

A hitelbírálat ÁFA kötelezettsége nem új keletű probléma. A bankoktól érkezett jelzések szerint a probléma a hitelintézeti törvény 2003. január 1.-től életbe lépett módosítása óta sem nyert teljes mértékben megnyugtató megoldást. Annak ellenére, hogy a Hitelintézeti törvény módosított 2. számú melléklete teljesen világosan és egyértelműen kimondja, hogy a pénzkölcsön nyújtási tevékenység – más tevékenységekkel együtt - a hitelképesség vizsgálatával kapcsolatos intézkedéseket is magában foglalja, a hitelbírálati tevékenység esetében mégsem érvényesül minden esetben az ÁFA mentesség. A hitelintézetek pénzügyi szolgáltatásaik keretében nyújtott hitelezési tevékenységük során a kihelyezésről szóló döntés előtt kötelesek elemezni ügyfeleik vagyoni, pénzügyi, jövedelmezőségi helyzetét, továbbá meggyőződni a szükséges fedezetek, biztosítékok meglétéről, azok valós értékéről, illetve érvényesíthetőségéről. E hitelképesség vizsgálati tevékenységükért hitelminősítési díjat számítanak fel ügyfeleiknek. A bankok felvetése szerint egyes hivatalos álláspont szerint a hitelképességi vizsgálat, mint önálló szolgáltatás, 25%-os ÁFA adómértékkel adózik, ezért az ügy egyértelmű rendezése érdekében ismételten az érdekelt PM államtitkárhoz fordultunk. A PM nem fogadta el a Bankszövetség érvelését, a szabályozás és a jogértelmezés változatlan maradt.

1.9 A PSZÁF adatkérésének változása

A Felügyelet csak jelentősen megkésve (január végén) tájékoztatta a hitelintézeteket arról, hogy a PSZÁF részére küldendő adatszolgáltatást - már 2003 januárjára vonatkozóan is – az új formai követelmények szerint kell nyújtaniuk. A bankok kérték a Bankszövetség sürgős segítségét, mert

- lehetetlennek tartották, hogy komoly informatikai fejlesztéseket ilyen rövid idő alatt hajtsanak végre,
- nem kaptak a Felügyelettől érdemi segítséget a változtatáshoz; nem készült el időre a felügyeleti ellenőrző program (márpedig minden adatszolgáltatást ezen előzetesen, hiba nélkül át kell futtatni), ill. a PSZÁF nem biztosított megfelelő tesztidőszakot a változtatás kipróbálásához,
- megbomlani látszott a nagy munkával összeállított közös jegybanki-felügyeleti adatszolgáltatás, mert az eddig azonos tartalmú táblákat eltérő formában kellett volna jelenteni a két hatóságnak (jelentős többletmunkát és többletköltséget okozva a hitelintézeteknek).

A Bankszövetség felkérte a Felügyeletet, hogy egy konzultáció keretében vitassa meg ezt a kérdést a hitelintézetek szakértőivel. A PSZÁF megrendezte a kért konzultációt, ahol egyrészt a felügyeleti szakértők adtak tájékoztatást a változások indokairól, másrészt a bankok képviselői közölték a felügyeleti elvárások teljesítésével kapcsolatos problémáikat, valamint a Bankszövetség képviselője ismertette az Elnökség álláspontját. A konzultációt követően a PSZÁF elkészítette, s a bankok rendelkezésére bocsátotta azt a segédprogramot, amellyel segítette a közös jegybanki-felügyeleti adatszolgáltatás formai eltéréseinek áthidalását.

1.10 A pénzmosás és terrorizmus megelőzését szolgáló tevékenység és események

2003. nyarán Magyarország lekerült a további megfigyelést igénylő országok listájáról is. Normál országgént történő kezelésünk megtartása érdekében azonban legalább a jelenlegi szintet, illetve a Pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. XV. törvényben foglaltak betartását biztosítani kell.

A Pénzmosás megelőzéséről szóló 2002 évi XV. sz.törvény végrehajtása 2003-ban számos problémát vetett vet.

Először az **ügyfelek azonosítási kötelezettsége** végrehajtásának megszervezése miatt jelentkeztek problémák. A törvény értelmében ugyanis 2004. január 1.-et követően a bankok nem teljesíthették azon ügyfelek tranzakcióit, amelyeknek a törvényben meghatározott adataival teljeskörűen nem rendelkeztek. A bankok 2003 közepétől felméréseket folytattak annak megállapítására, hogy milyen nagyságrendű ügyfélkört érint az adathiány. A felmérések alapján főként a nagyobb bankoknál a vállalkozói ügyfélkörben található adathiányos ügyfelek, az adathiány a tulajdonosok, illetve a nevükben eljáró képviselők körében tekinthető jelentősebbnek. A Pénzmosás és terrorizmus megelőzésével foglalkozó szövetségi munkabizottság megállapodott abban, hogy felkéri a PSZÁF-ot egy egységes Közlemény kiadására, azzal, hogy az egységes Közlemény szövegét az ügyfelek számára a számlakivonattal együtt, egy időben küldik meg az ügyfeleknek a versenysemlegesség biztosítása érdekében. A PSZÁF a kérdés megoldásában partneri szerepet vállalt és a közlemény szövegét a bankszövetségi előkészítést követően felhasználásra megküldte. Az adategyeztetés – a határidő 2004. március végére történt módosítása következtében- 2004 első negyedében bonyolódik.

Nagyobb horderejű problémaként jelentkezett a **nemzetközi átutalások** adat – követelménye. A törvény alapján készített kötelező Mintaszabályzatában a PSZÁF a törvényt oly módon értelmezte, hogy amennyiben a külföldről érkező átutalások nem tartalmazzak 3 meghatározott adatot, az átutalást nem lehet befogadni, illetve továbbítani. A bankok jelezték, hogy az átutalások 80 %-a nem tartalmazza a 3 adatot, csak két adatot, így ennek alapján a törvényt nem lehet végrehajtani. A Szövetség a bankok gyors és hatékony közreműködésével a Tárcaközi Bizottság útján olyan információ tömeget továbbított a PM és a PSZÁF rendelkezésére, amely nyilvánvalóvá tette a törvényi előírás végrehajthatatlanságát és ennek alapján törvénymódosítási javaslatot nyújtottak be decemberben a Parlamentnek. A problémát az okozta, hogy az FATF által 2005-re elírt követelményeket jelenleg csak a magyar szabályozás tartalmazta, más országok jogrendje nem, ezért végrehajthatatlan. Sajnálatos módon a parlament által elfogadott törvénymódosítást a Köztársasági Elnök nem írta alá, azt normakontroll céljából az Alkotmánybírósághoz küldte. Áthidaló megoldásként a Parlament az ügyfél-azonosítás határidejét 2003. december 31-éről 2004. március 31-ére módosította, lehetőséget biztosítva egyidejűleg az ügyfél-azonosítás képviselő útján történő megvalósítására. Nem történt azonban megnyugtató jogi rendezés a nemzetközi átutalások követelményeinek kérdéséről illetve a befektetési szolgáltatók adatszolgáltatási kötelezettségeiről.

Informális csatornán jutott tudomásunkra, hogy az éveken keresztül egyeztetett – a bankbiztonságot államilag szabályozni tervezett – kormányrendeletet, a Kormány megtárgyalta és napirendjéről levette azzal az indoklással, hogy a rendelet-alkotás nem indokolt. A feladat megoldását a bankokra, illetve azok érdekképviselőire indokolt bízni.

A Pénzmosás és terrorizmus megelőzését elősegítő Bankszövetségi munkabizottság egyeztetést kezdeményezett egyrészt az ügyfelek irányába történő felhívások időpontjának és az ezzel kapcsolatos hirdetmény szövegének egységesítésére abból a megfontolásból, hogy emiatt az egyes bankokat ne érje „versenyhátrány”. Másrészt, abból a megfontolásból, hogy az ügyfelek számára nyilvánvaló legyen, hogy nem banki kezdeményezésről, hanem törvényi kötelezettség végrehajtásáról van szó, a hirdetmények, felhívások PSZÁF-fal közösen történő kiadására.

A bizottsági kezdeményezés ezzel kapcsolatban arra irányult, hogy az ügyfelek részére a szeptemberi bankkivonatainak mellékleteként - a PSZÁF korábbi kezdeményezéseire (panaszügyek, biztosítási kérdések) hasonlóan - felügyeleti körlevelek kerüljenek postázásra.

1.11 A lakáscélú állami támogatásokról szóló 12/2001./I.31./Korm. rendelet módosítása

2003. december 10-én a Pénzügyminisztérium azonnali értekezletet hívott össze a lakástámogatási rendszer módosításával kapcsolatban. A rendelet módosítás a korábbi kedvezmények igen jelentős mértékű azonnali szűkítését tartalmazta. A jelzáloglevéllel finanszírozott hitelek kamattámogatása esetében a hitelösszeg nagysága és a kedvezmény mértéke változott. A hitel kamata és a támogatás időtartama alatt felszámított költségek együttes mértéke nem haladhatja meg az állampapír hozam 110 %-át, növelve 4 %ponttal, csökkentve a rendelet 12. § (3) bekezdésében meghatározott kamattámogatással. A kamattámogatás mértéke az állampapír hozam 60 %-a, új lakás építésénél, vásárlásánál, használt lakás esetében az állampapír hozam 40 %-a. Állampapír hozamként az Államadósság Kezelő Központ által havonta közölt megelőző háromhavi átlaghozamot kell figyelembe venni.

Az értekezleten résztvevő bankok számos észrevételt tettek, amelyek szakmai szempontból a rendelet pontosítására, alkalmazhatóságának elősegítésére irányultak. Többen jelezték, hogy a rendelet olyan sok esetben került módosításra, és rendszerint megfelelő előkészítés nélkül, hogy az eredmény egy nagyon ellentmondásos, zavaros, nehezen alkalmazható jogszabály. Felvetették a rendelet átfogó átdolgozásának igényét is.

2. A bankszektor tevékenységét befolyásoló szabályozások

2.1 A helyi adó megállapítására vonatkozó szabályok

A helyi adókról szóló törvény értelmezése miatt a Bankszövetség levélben fordult a pénzügyminiszterhez, mivel a helyi adótörvény a novemberi módosítása miatt a bankok számára hátrányosan változott 2004 januártól. A módosítás szó szerinti értelmezése kettős adóztatást jelentene, ami nem lehetett a jogalkotó szándéka. A PM-től egy állásfoglalás kiadását kértük, amely elkerüli ugyanazon jövedelem elem kettős adóztatását.

A Bankszövetség kifejezte, hogy általában sem ért egyet a helyi adó törvény hitelintézetekre (és befektetési szolgáltatókra) vonatkozó diszkriminatív adóalap-megállapítási módszerével, nevezetesen azzal, hogy az adó alapját képező bevételek a tevékenységek egy részénél nem csökkenthetők a kiadásokkal. Ebben az ügyben a Bankszövetség alkotmánybírósági beadvánnyal is élt, továbbá a pénzügyminiszterhez fordult a kérdés sürgős megoldása érdekében. A PM részéről fogadókészség mutatkozott a megoldás megtalálására.

2.2 Bankkártyás közgyógyellátás

Az Országos Egészségbiztosító Pénztár (OEP) vezetője a Bankszövetségtől konzultációs lehetőséget kért, amelyen a közgyógyellátás kártya/elektronikus pénztárca segítségével történő finanszírozásának módozatait kívánta megtárgyalni.

A megbeszélésen az OEP vezetője ismertette, hogy kormányhatározat írja elő számukra a közgyógyellátás pénzügyi eszközrendszerének modernizálását, szigorítását Reményeik szerint a

kártya segítségével keretek között tartható az egy betegre jutó támogatás. Miután az OEP nem kívánt chipkártyát kibocsátani, bankkártyás megoldás is elfogadhatónak tűnt számára.

A téma megvitatására a Bankszövetség a bankkártyával foglalkozó hitelintézetek részvételével egyeztetést tartott, amelyen kidolgozták a szakmai ajánlást. E szerint mágnescsíkos kártyahasználat lenne a megoldás, amelyet minden közgyógyellátásra jogosult igazolványával együtt megkapna az illetékes önkormányzattól. E kártyával fizetne a jogosult a patikákban, s e kártya mögött speciális bankszámla állna, amelyet az OEP rendszeresen feltöltene.

2.3 Gazdasági társaságokról szóló törvény és a cégtörvény módosítása

A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény és a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény módosítására alapvetően jogharmonizációs szempontból volt szükség. (A részvénytársaságok összeolvadásáról szóló 3. számú irányelv, a részvénytársaságok szétválásáról szóló 6. számú irányelv, 2. számú irányelv, 1. számú társasági jogi irányelvhez történő teljes körű harmonizáció, az 1. számú irányelv módosításának tervezete a cégeljárásban az elektronikus ügyintézéséről.)

A tervezet hiánypótló jelleggel rendezte a törölt cégek esetében az utólag előkerült vagyon hitelezők közötti felosztását, pontosította a hivatalból történt törlési eljárás szabályozását. Az egyeztetésre megküldött tervezet tartalmazta az európai gazdasági érdekvédelmi egyesülés szabályozását is, a Tanács 2137/85 EGK rendeletével összhangban.

A Cégközlöny elektronikus is elérhető lesz 2005 elejétől, a nyomtatott változat megszűnik, és csak az elektronikus kiadvány áll majd rendelkezésre. Az I. számú irányelv tételesen meghatározza azokat az eseteket, amikor a társaság létrejöttét semmisnek kell tekinteni.

A Bankszövetség néhány szövegszerű pontosítás mellett a saját részvény szabályozásához a Gt. és a Hpt. összehangolására tett javaslatot.

2.4 Elektronikus cégeljárás

Az Igazságügyi Minisztérium két ízben, 2003. áprilisában és májusában küldte meg az elektronikus cégeljárásról és a cégiratok elektronikus úton történő megismeréséről szóló kormány-előterjesztés és törvényjavaslat tervezetét. A Bankszövetség javasolta, hogy a tervezet foglalkozzon az elektronikus cégiratok elfogadóinak, felhasználóinak jogosultságairól és kötelezettségeiről. Felvetettük, hogy az előterjesztés térjen ki a hitelintézetek adatszolgáltatási és igazolás kiadási kötelezettségei teljesítésének módjára.

A törvénytervezet következő észrevételezési fordulójában azt kifogásoltuk, hogy az illeték és igazgatási szolgáltatási díj megfizetésére vonatkozó rendelkezések figyelmen kívül hagyják a pénzforgalmi jogszabályok és a jegybanktörvény rendelkezéseit. Hangsúlyoztuk, hogy a tervezet szerinti megoldás nem kivitelezhető, és ellentétes a pénzforgalmi jogszabályokkal. Javasoltuk, hogy ebben a kérdésben külön egyeztessenek az MNB-vel, de ha szükséges, a bankok is szívesen bekapcsolódnak az erre vonatkozó rész kimunkálásába. Felvetettük, hogy a végrehajtási jogszabályokat a törvénytervezettel együtt kellene elkészíteni, mert maga a törvény is csak 2005. január 1.-vel lépne hatályba.

2.5 Az elsődleges állampapír forgalmazói rendszer átalakítása

Az állampapírpiaci elsődleges forgalmazók felkérték a Bankszövetséget, hogy biztosítson fórumot, illetve működjön közre az állampapírpiac továbbfejlesztési stratégiájának kialakításában, különös tekintettel a közelgő európai uniós csatlakozására. Emellett fő hangsúlyt kap a csatlakozás után néhány évvel később bekövetkező euró bevezetése, mint olyan kihívás, amely még jelentősebb változást hoz majd ennek a piaci szegmensnek az életében. Az ÁKK az általa kidolgozott felkészülési stratégiát egy munkamegbeszélés keretében július másodikán nyilvános vitára bocsátotta, amelyen lehetőség volt a vélemények ütköztetésére. A vitán a Bankszövetség is részt vett. A legfontosabb kérdés, hogy milyen intézkedéseket kell tenni rövid és hosszú távon annak érdekében, hogy az állampapírpiac, illetve a tágabb értelemben vett fixed income piac ne kerüljön el Magyarországról, ugyanakkor megvalósítható legyen a hatékony integráció. Milyen árjegyzési metodika, milyen kereskedési rendszer és annak mikori bevezetése szükséges ahhoz, hogy ezek a célok megvalósulhassanak.

2.6 Piacfejlesztés az állampapírpiacon

A visszavásárlási (repo) ügyletek és az értékpapír-kölcsönzési ügyletek standardizált lebonyolításához szükséges Európai Keretszerződés /European Master Agreement (EMA)/ hazai értékpapírpiacra történő adaptálása kezdődött meg a pénzügyi piacok fejlesztése érdekében tett intézkedések részeként. Az értékpapírpiacok mélyülésének elősegítése érdekében szükséges egyrészt a repo ügyletek és az értékpapír kölcsönzési ügyletek jogi hátterének standardizálása, másrészt a kockázatokat csökkentő klauzulák egyértelmű, és a hazai, valamint a külföldi piacokon elfogadott és jogilag érvényesíthető megfogalmazása.

E keretszerződés az Európai Bankföderáció által kimunkált „Master Agreement for Financial Transactions” repo ügyletekre és értékpapír-kölcsönzési ügyletekre vonatkozó részeinek hazai adaptációját, hazai jogi környezetbe ültetését jelentené. Az Európai Master Agreement a tagországok közötti határon átnyúló ügyleteket is egységesítetten kezeli. A keretszerződést az Európai Központi Bank is elfogadja, használatát kifejezetten ajánlja, sőt a központi bank műveletei esetében maga is alkalmazza.

Az említett dokumentumok kidolgozása nem csak a hazai piacok fejlődésének elősegítése érdekében fontos, hanem - a közelgő európai uniós csatlakozásunkra tekintettel - a pénzügyi szektornak az egységes európai pénz-, és tőkepiacokba történő zökkenőmentes integrálódása miatt szinte nélkülözhetetlen.

E munkában a Bankszövetség együttműködik a Befektetési Vállalkozások Szövetségével és az Államadósság Kezelő Központtal. Az elmúlt időszakban a keretszerződés általános és a repo ügyletekre vonatkozó része készült el, melynek alapján az ÁKK az elsődleges forgalmazókkal elindította az állampapír repo ügyleteket. Hamarosan a banki közösség számára véleményezésre rendelkezésre bocsátjuk az értékpapír kölcsönzési részt is.

3. Az Európai Unióhoz való csatlakozással összefüggő feladatok

3.1 Az Európai Strukturális Alapok hazai pályázati eljárási rendjének kialakítása

Az EU csatlakozásig hátralevő időszak kiemelkedően fontos feladata, hogy határidőre felkészüljünk a Strukturális Alapokból megszerezhető kiegészítő források, támogatási keretek minél hatékonyabb kihasználására. Ez a munka a Bankszövetség, a Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti Fejlesztési Terv és EU Támogatások Hivatalának együttműködésével az Operatív Programokat Irányító Hatóságok bevonásával elkezdődött. E munka keretében kerül kialakításra a Strukturális Alapok pályázati eljárási rendje és a folyósítási rend bankokat érintő része. A fent említett intézmények és az egyes érintett bankok képviselőinek részvételével egyeztető fórum felállítására kerül sor, amelynek feladata, hogy kidolgozza a pályázati szakasz banki dokumentumainak egységes rendjét (például a saját erő igazolása, a saját erő lehetséges formái, a garanciákkal, biztosítékokkal kapcsolatos eljárási rendek, stb.), felhasználva az Előcsatlakozási Alapok pályázatai alapján korábban felhalmozott banki tapasztalatokat.

E munkával párhuzamosan létrejön egy ún. társfinanszírozási munkacsoport is, amelynek egyik fő feladata a potenciális pályázók információkkal történő ellátása egy ún. társfinanszírozási katalógus összeállításában. E katalógusban a pénzügyi szféra által kínált instrumentumokat, azok főbb jellemzőit, a termékeket kínáló pénzintézeteket tüntetik majd fel.

3.2 Az Európai jogalkotási folyamat figyelemmel kísérése

A piaci visszaélésekkel kapcsolatos irányelv

Az európai uniós jogalkotási folyamat keretében a Pénzügyminisztériumban más érintett szakmai szervezetek, hivatalok és társintézmények képviselőinek a közreműködésével megvitatásra került a piaci visszaélésekkel kapcsolatos Európai Parlament és Tanács irányelve és annak végrehajtására kiadandó jogi szabályozás. A piaci visszaélés alapvetően kétféle tevékenységet takar, az egyik a bennfentes kereskedelem, a másik a piac befolyásolása. Bár a piaci visszaélésekkel kapcsolatos direktívát még nem fogadták el, de már megkezdődött a végrehajtási szabályok kidolgozása is. Ez három jogszabály tervezetet jelent, amelyek közül az egyik a bennfentes információk nyilvánosságra hozatalával, a piac-befolyásolás definíciójának részletesebb kifejtésével foglalkozik. További munkaanyag készült a befektetési ajánlat megfelelő mértékű ismertetéséről, az érdekellentétek és az összeférhetetlenségi helyzetek nyilvánosságra hozatalának követelményéről. Egy harmadik bizottsági tervezet a részvény visszavásárlási program és az értékpapír stabilizációs programra vonatkozó rendelkezések részletes kifejtését tartalmazza.

A befektetési szolgáltatásokról szóló irányelv

A befektetési szolgáltatások szabályozásáról szóló korábbi irányelvet (ISD) a Brüsszeli Bizottság szinte teljesen átdolgozta. Az új Javaslat a továbbiakban a pénzügyi eszközök piacait szabályozza majd, hatálya kiterjed a befektetési vállalkozásokra és a szabályozott piacokra egyaránt. A tervezet tartalmazza a befektetési vállalkozások működési feltételeit és piacra lépésük engedélyezési rendjét. A befektető védelem szabályai szigorodnak. Az új irányelv tervezete nagy hangsúlyt helyez a piac átláthatóságára és sérthetlenségére. Miután a tervezett szabályozás a tőzsdék mellett megengedi alternatív piacok létrejöttét is, az előkészítők fontosnak tartják az üzletek áralakulásának folyamatos nyilvánosságra hozatalát. A tervezet rögzíti a befektetési

vállalkozások jogait, valamint a szabályozott piacok működésére és azok elszámolására is előír európai szintű egységes szabályokat.

A fogyasztási hitelezést szabályozó európai uniós irányelv tervezete

A Pénzügyminisztérium Pénz- és Tőkepiaci Főosztálya 2003. júniusában közzétette a fogyasztási hitelezést szabályozó irányelv-javaslatot. A tervezet számos olyan rendelkezést tartalmaz, amely a hazai bankok tevékenységét közvetlenül is érinteni fogja. A tervezet kitér a fogyasztási kölcsönrel kapcsolatos hirdetésekre, a fogyasztó információkkal történő ellátására, az adatvédelemre, a szerződésben kötelezően szerepeltetendő adatok illetve információk körére, a szerződés felmondásának szabályozására. Az irányelv-tervezet megfogalmazza a felelős hitelezés elvét: a hitelszerződés megkötése, illetőleg a hitelösszeg felemelése előtt a hitelező köteles megvizsgálni, hogy a hitelfelvevő, illetőleg a garantőr várhatóan képes lesz-e a hitelszerződésben foglalt kötelezettséget teljesíteni.

Az irányelv-tervezet rendelkezései szerint a tagállamoknak a saját területükön adatbázist kell működtetniük, amelyben regisztrálják a nemfizető adósokat és garatőröket. A hitelezők ehhez az adatbázishoz hozzáférhetnek, és lehívhatják a fogyasztók, garatőrök egyéb fennálló kötelezettségeit. Az irányelv-tervezet kitér a központi adatbázisból történő lekérdezéssel kapcsolatos fogyasztói jogokra /értesítés, helyesbítéshez való jog/. A hitelezőknek kötelező a hitelnyújtás előtt az ügyfél adatait az adatbázisból előzetesen lekérdezni. A központi adatbázis elérhetőségét a többi tagállamokban működő hitelező számára is biztosítani kell. Az irányelv tervezete kitér a pozitív listás adósnilyvántartó rendszer létrehozásának lehetőségére is olyan módon, hogy lehetővé teszi azt, hogy a központi adatbázis magában foglalhatja a hitel- és kezességi szerződések központi nyilvántartását is.

III. HITELKONSTRUKCIÓK

1. Kis- és középvállalkozások kedvezményes hitelei.

1.1 GKM pályázatok

A GKM 2003-ra is számos pályázatot hirdetett meg kis- és középvállalkozások részére azzal a céllal, hogy a pályázók különböző mértékű vissza nem térítendő tőkejuttatást kaphassanak pályázatuk elfogadása esetén.

Egy olyan pályázat van, amelynél nem tőkejuttatás, hanem kamattámogatás elnyerése válik lehetővé. A pályázathoz 300 millió Ft kamattámogatás járul. A minisztériumprognózisa szerint ez mintegy 70-80 pályázathoz elegendő. A résztvevő bankok részére feltétel, hogy a bruttó kamatláb nem lehet nagyobb a mindenkori jegybanki alapkamat /vagy 3 havi BUBOR/ + 4 %-ánál.

A bankok megkapták a pályázati felhívások tervezetét, és ahhoz kisebb észrevételeket tettek. A pályázatok ugyanis lényegében a korábbi évek gyakorlatának feleltek meg.

1.2 A mikrohitelvezés továbbfejlesztése

A GKM kezdeményezte a mikrohitel továbbfejlesztését azzal a céllal, hogy banki forrásokkal bővüljön a hitelezési lehetőség.

A minisztérium kérésére a bankok szakértőivel a Bankszövetség kialakította azokat a feltételeket, amelyek révén a bankok saját forrásaikkal részt vennének a mikrohitelvezésben.

1.3 Kis- és középvállalkozások állami támogatásával kapcsolatos banki ügyek

A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium által meghirdetett pályázatokhoz gyakran szükség van különböző banki nyilatkozatok (pl. felhatalmazói levél, garancia nyilatkozat és szándéknyilatkozat a hitelnyújtásról) mellékletként történő benyújtására.

Az ezzel kapcsolatos ügyintézéshez szükséges iratok egységesítésére a bankok javaslatára korábban már több ízben kezdeményező lépést tettünk.

Annak következtében, hogy az állam árfolyam garanciát vállalt az MFB hitelfelvételeire, lehetővé vált, hogy az MFB az Eurolibort alkalmazza a Bubor helyett a kamatláb megállapításakor.

A Bankszövetség egyetértett a mikrohitel továbbfejlesztésének fő irányjaival, azaz azzal, hogy a klasszikus mikrohitel limitjét csökkentsék, és 3 millió Ft-ban határozzák meg, a Széchenyi kártya hitellimitje 5 millió Ft-ra emelkedjen, és hogy a bankok saját forrásaikból 3 milliótól 10 millió Ft-ig állami támogatás mellett nyújtsanak hitelt /un. midihitel/. Ezzel egy időben lehetővé vált, hogy a banki forrásokból nyújtott, 3-10 millió Ft-ig terjedő hitelhez kamat- és garancia díjtámogatást vehessen igénybe a hitelfelvevő. Ez a hitel a Midihitel elnevezést kapta.

2. Európa Technológiafejlesztési Program

A **program célja** mintegy 120-150 milliárd Ft beruházási hitellel a kis-, közép- és nagyvállalkozások technikai fejlesztésének a támogatása. A programhoz a forrást refinanszírozás révén a Magyar Fejlesztési Bank biztosítja. A teljes összegből kb. 40 milliárd Ft-ot a kis- és középvállalkozások részére irányoz elő a program.

A hitelezés három formában valósul meg:

- kis- és középvállalkozások részére 10 milliótól 150 millió Ft-ig, állami kamattámogatás mellett;
- 50 millió Ft és 1,5 milliárd Ft között közös finanszírozással, azaz részben refinanszírozás, részben banki saját forrás révén;
- 150 millió Ft és 1,5 milliárd Ft között közvetlen MFB finanszírozással.

A **program végrehajtását szolgáló Eljárási rendet** az MFB és a bankok szakértői több alkalommal egyeztettek a Bankszövetség koordinálásával. Nem sikerült közös banki javaslatot kialakítani a kis- és középvállalkozások részére felhasználható hitelkeret elosztásáról. Így ezt végül is az MFB az ún. **Keret megállapodásban** szabályozza.

A bankok szakértői nem tartották korrektnek a 2 % kamatfelár alkalmazását. Minden más kamattámogatásos konstrukcióban, ahol a hitelezés kockázatát a bankok viselik, 4 % a kamatfelár, amit itt is indokolt lett volna alkalmazni. A banki szakértők szükségesnek tartották felhívni erre a figyelmet, és arra, hogy a programnak ez az előírása nem válhat a továbbiakban precedenssé.

Többszöri egyeztetés után végül is április 10.-én 21 bank írta alá a keret megállapodást a Magyar Fejlesztési Bankkal.

3. Agrárhitelezés

3.1 Kibontakozási hitel

2003 végén befejeződött a 2000. évben indított kibontakozási hitelprogram. A 2000. évben az indulásnál elfogadott 2.492 pályázat 84 Mrd Ft hitelhez kapcsolódott, és ebből 37 Mrd Ft került átalakításra kibontakozási hitellé.

A kibontakozási hitelprogram értelmében amennyiben a pályázó teljesítette a 3 évre vállalt feladatok végrehajtását és eredmények elérését, akkor a kibontakozási hitel állami támogatásként kerül törlesztésre.

2003 végén 2.280 kibontakozási hitel volt még. A pályázatok teljesítésének értékelése alapján a 3 év alatt kamattámogatással együtt összesen 37,3 Md Ft állami támogatáshoz jutottak a pályázók.

A banki ügyintézők jelentős munkát végeztek mindhárom évben, hogy a pályázók önértékelését felülvizsgálják, és a nem ritkán hibásan készített pályázatokat az ügyfelekkel együtt kijavítsák.

Így lehetett elérni, hogy az eredetileg elfogadott pályázatok közül még 10 % lemorzsolódás sem mutatkozott a három év alatt.

3.2 A kedvezőtlen adottságú térségen gazdálkodók adósságrendezése

Az Országgyűlés 12,5 milliárd Ft összeget irányzott elő arra, hogy a kedvezőtlen adottságú térségen gazdálkodók éven túli hiteltartozásainak egy részét (a tervezet szerint 50 %-ot) átalakítsa egy új 3 éves kedvezményes hitellé, amelynek éves törlesztését állami támogatásból teljesíti az állam abban az esetben, ha a gazdálkodó elfogadott pályázatának feltételeit teljesíti. A pályázaton csak olyan mezőgazdasági vállalkozók vehetnek részt, akik földjei nagyobb részének minősítése 17 aranykorona alatt van. Bírálati szempontként szerepelt még a térség foglalkoztatottsága és közművel való ellátottsága.

Többszöri egyeztetés után sem sikerült azonban elfogadtatni az FVM-mel azt a banki szakértők által támogatott javaslatot, hogy a több banknál fennálló, bevonható hitel esetén ne csak a hitelek átvállalása útján legyen lebonyolítható a hitelkonstrukció. Ezt a bankok mind az ügyfelek, mind a bankok szempontjából fontosnak tartották volna elérni.

Az FVM rendelet és a pályázati felhívás április elején jelent meg azzal, hogy a pályázatokat május 15-ig kell benyújtani a bankokhoz.

3.3 A 2003-ban fagykárt és aszálykárt szenvedett mezőgazdasági termelők állami támogatásos hitelezése

A kormány határozata alapján az FVM rendeletet adott ki a 2003-ban fagykárt és aszálykárt szenvedett mezőgazdasági termelők kárenyhítő támogatásáról. A rendelet szerint az érintett termelők 10 milliárd Ft vissza nem térítendő állami támogatásban részesíthetők, és 30 milliárd Ft-ot irányoztak elő arra, hogy a banki forrásokból nyújtott hitelekhez állami készfizető garanciát adjanak. Minthogy a garancia legfeljebb a hitel 60 %-áig terjedhet, mintegy 50 milliárd Ft hitelnyújtásról van szó.

Az állami támogatás akkor vehető igénybe a hitelnyújtáshoz, ha az FVM megyei hivatalai igazolják, hogy a termelő a rendeletben előírt mértékű kárt elszenvedte. A bankoknak ezt a tényt nem kell vizsgálniuk.

A maximum 250 millió Ft-ig igénybe vehető hitelt a termelők több ütemben is igényelhetik. A nyári betakarítású terményeknél elszenvedett kárért már közvetlenül az azt követő időben, majd az egész évben elszenvedett kárért decemberig lehet hitelkérelmet benyújtani.

3.4 Banki garancia és kezességnyújtás az FVM pályázati díjfizetés esetén

Az FVM meg kívánja változtatni azt a gyakorlatot, hogy az FVM pályázati díj fizetése csak készpénzben történhessen, mivel az európai uniós szabályozás szerint a pályázati díjak fizetése nem készpénzben történik, hanem banki biztosítékot adnak a teljesítés biztosítékául.

E koncepciónak megfelelően készült el az FVM kormányrendelet-tervezete. A rendelet-tervezet meglepetést okozott azzal, hogy a biztosítékok közül a bankgaranciát elhagyta, és csak a banki kezességnyújtást tartalmazta. Fellépésünkre végül a készpénz biztosíték mellett a bankgarancia

maradt meg. A rendelet-tervezet kapcsán felvetettük annak tisztázását is, hogy milyen módon közöljük az illetékes brüsszeli bizottsággal azoknak a hitelintézeteknek a névsorát, amelyek a jelzett ügyletek kapcsán banki biztosítékot nyújthatnak.

3.5 Agrár Európa Csatlakozási Hitelprogram

A kormány 2004. január 5-én hozott határozatot a csatlakozási hitelprogramról. Ennek főbb elemei:

- 50 Mrd Ft banki forrásból állami kamattámogatással,
- 50 Mrd Ft MFB refinanszírozásával EURIBOR alapon állami árfolyam garanciával /ezt csak kis- és középvállalkozások vehetik igénybe/
- 50 Mrd Ft MFB /állami/ 100 %-os készfizető kezesség /mindkét forrásból csak mezőgazdasági célú beruházásra nyújtott hitelre/.

Banki feltételek:

- banki forrás esetén a kamat megállapítás időpontjában érvényes háromhavi BUBOR+2%,
- MFB refinanszírozás esetén EURIBOR+4% /melyből 2 % MFB, 2 % a bankoké/
- MFB garancia esetén háromhavi BUBOR+0,3 %
- MFB refinanszírozás és MFB garancia esetén EURIBOR+2,75% /melyből 1 % a banké/
- a hitelszerződés megkötése után kamaton kívül rendelkezésre tartási jutalék, késedelmi kamat és esetlegesen a követelés érvényesítésével kapcsolatban felmerült költségek számíthatók fel.

A banki szakértők több menetben foglalkoztak a kormány-előterjesztéssel és határozati javaslat-tervezettel, majd az FVM rendelet-tervezettel. Számos észrevétellel és javaslattal segítették a kormányhatározat és az FVM rendelet kidolgozását, közreműködésükkel szakszerűbb és világosabb dokumentumok jöttek létre.

Ugyanakkor a banki feltételeket, elsősorban a kamatfelárat nem sikerült javítani. A korábbi években az éven túli hiteleknel alkalmazott 4% kamatfelár helyett a most bevezetett 2% előreláthatóan precedens lesz a hasonló állami támogatással működő hitelprogramokra. Ezért volt különös fontossága annak, hogy megváltoztassuk azt a pénzügyi és földművelésügyi elképzelést, hogy kamaton kívül semmi más költséget a bankok nem számolhatnak fel. Végül is hosszas vita után a kormányhatározat csak a hitelszerződés megkötése utáni költségeket szabályozta.

A hitelprogram időbeli végrehajtása rendkívüli erőfeszítéseket követel a programban résztvevő bankoktól.

IV. NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

Európai Bankföderáció

1. A tőkeegyezmény reformja

A harmadik mennyiségi hatásvizsgálat (QIS3) eredményei

2002. második felében a Bázeli Bizottság újabb mennyiségi hatásvizsgálatot hajtott végre, melynek eredményeit 2003. májusában adta közre. A harmadik mennyiségi hatásvizsgálatban 43 ország 365 bankja vett részt, köztük 8 magyarországi bank. A résztvevő bankok közül 365 a

sztenderd, 159 a belső minősítés szerinti alap módszer, 74 a belső minősítés szerinti fejlett módszer segítségével határozta meg a tőkeszükségletét. (A bankok egy része többféle módszer szerint is számolt.) A Bizottság a vizsgálatban résztvevő bankokat két csoportra (nagy, diverzifikált nemzetközileg aktív, 3 milliárd feletti alapvető tőkével rendelkező; illetve kisebb, specializált) és három alcsoportra (G10, EU és egyéb országok bankjai) osztva közölte a hatásvizsgálat eredményeit. Ezek szerint a sztenderd módszert alkalmazó minden banki alcsoportnál nőtt a tőkekövetelmény, míg az IRB módszert alkalmazó legtöbb alcsoportnál csökkent. A tőkeszükséglet növekedését a működési kockázat tőkekövetelménye okozta, az IRB módszereknél ezt a hitelkockázat tőkeszükségletének csökkenése ellensúlyozta. A vállalati hitelezés tőkeigénye valamelyest, a lakossági, illetve a kis- és középvállalati hitelezés tőkeigénye jelentősebben csökkent, míg a szuverén és a banki kockázatoké kis mértékben nőtt. Az egyéb országok sztenderd módszert alkalmazó bankjainak tőkekövetelménye 12 százalékkal nőtt, amiből 11 százalékos emelkedést a működési kockázat figyelembe vétele okozott. Ez utóbbihoz kísértetiesen hasonlítanak a magyar eredmények: a nyolc bank adatai szerint az átlagos tőkeszükséglet 12,2%-kal nőtt, amiből 10,6%-ot okozott a működési kockázat figyelembe vétele. A globális eredményekkel ellentétben a magyar bankok esetében valamelyest nőtt a vállalati hitelezés tőkeigénye.

Basel II – Harmadik konzultatív dokumentum (CP3)

A Bázeli Bizottság áprilisban jelentette meg harmadik konzultatív dokumentumát, melynek elkészítésekor már támaszkodott a QIS 3 eredményeire. A dokumentum a harmadik mennyiségi hatásvizsgálat technikai útmutatójához képest számos változást tartalmaz. Így lehetővé tették egy egyszerűsített sztenderd módszer választását, amely nem más, mint a legegyszerűbb opciók összegzése, és a kis méretű, egyszerű termékszerkezetű intézmények számára kínál alternatívát. A belső minősítés szerinti (IRB) módszernél változtattak a céltartalékok figyelembe vételén, korrigálták az automatikusan megújuló (revolving) lakossági követelések kockázati súlygörbéjét, s módosították a lakáscélú jelzálogkölcsonök, a magas volatilitású kereskedelmi célú ingatlan hitel portfólió, a speciális hitelezés, a hitelderivatívumok és az értékpapírosítás kezelését. A sztenderd módszernél - bizonyos feltételek esetén - a korábbinál kedvezőbb a lejárt hitelek súlyozása. Mind a hitel- mind a működési kockázat mérésénél lehetőség lesz a fejlettebb módszerek részleges használatára. A működési kockázat esetében a Bizottság egy alternatív sztenderd módszert is felkínált. Tartalmilag bővült a második pillér: a Bizottság a banki könyv kamatkockázatán túl részletesen foglalkozik a működési kockázattal, a hitelkockázat IRB alatti stressz tesztjével, a nem teljesítés definíciójával, a reziduális (jogi, dokumentációs és likviditási) kockázattal, a koncentrációs kockázattal és az értékpapírosítással. A harmadik pillér nyilvánosságra hozatali követelményei számottevően csökkentek, különösen az IRB módszer és az értékpapírosítás adatszolgáltatása tekintetében. A Bázeli Bizottság július 31.-ig várta a harmadik konzultatív dokumentummal kapcsolatos észrevételeket.

FBE vélemény a CP3-hoz

Az FBE a harmadik konzultatív dokumentumhoz írt véleményében kiemelte, hogy szükséges a felügyeleti felülvizsgálati folyamat (második pillér) tartalmának és hatókörének a tisztázása az új tőkeegyezmény konzisztens bevezetése érdekében. A CP3-ban megjelenő új kérdéskörök - melyeket a felügyeleteknek és a bankoknak a tőkeszükséglet meghatározásakor vizsgálni kell - automatikusan pótlólagos tőkekövetelmény előírásához vezetnek; nem pedig csak kivételképpen, különleges esetben, ami elfogathatatlan. Az új akkord sikeres bevezetése a felügyeletnek korábbinál szorosabb együttműködését kívánja meg, különösen az egyes országok között. Ehhez nem elég a Bevezetési Csoport (Accord Implementation Group) útmutatása, hanem magában a

tőkeegyezményben kell lefektetni azokat az alapelveket, melyek alapján az anya és a befogadó ország felügyeletei együttműködnek. Ezen túl szükséges a „vezér felügyelet” (Lead Supervisor) koncepciójának a bevezetése. A QIS3 eredményeinek tükrében indokolt a nemzeti döntési hatáskörbe utalt kérdések erőteljes szűkítése. Az új akkord bevezetése előtt részletesen meg kell vitatni azokat a lehetséges módszereket, amelyek a prociklikus hatásokat mérsékelhetik.

Az FBE harmadik konzultatív dokumentumhoz fűzött részletes megjegyzései között a legfontosabb felvetések az automatikusan megújuló lakossági hitelek, a részvény kockázatok és az értékpapírosítás kezelését, a tartalékok beszámíthatóságát, a belső minősítés szerinti módszer alkalmazásának minimum feltételeit, illetve a működési kockázatot érintették.

A második pillérrel kapcsolatos kritikák

A második pillérben felvetett új témák, s általában a felügyeleti felülvizsgálati folyamat részleteinek tisztázása érdekében az FBE júliusban az amerikai, az ausztrál, a kanadai és a japán bankszövetséggel közös levelet is írt a Bázeli Bizottságnak. A levél írói kifejtették, hogy a harmadik konzultatív dokumentumban a második pillér eredeti célja és hatóköre összezavarodott, nem világos az első és a második pillér egymáshoz való viszonya, s nem érthető, hogy miért került sor az új speciális kockázati témakörök bevezetésére. A második pillér abba az irányba mozdult el, hogy automatikusan pótlólagos tőkekövetelmény előírásához vezet, ami pedig nem lehet a Bizottság célja. A szövetségek javaslatot tettek a második pillér koncepcionális problémáinak a Bázeli Bizottság képviselőivel való megvitatására, s felsorolták a megvitatásra ajánlott pontokat. Az AIG elnökével való találkozóra csak 2004. januárjában került sor.

Novemberben az FBE a második pillér céljának a tisztázása érdekében az ISDA¹-val és a LIBA²-val írt közös levelet az Akkord Bevezetési Csoport (AIG) elnökének. A levél szorgalmazza a második pillérrel kapcsolatban a bankok által megfogalmazott nyolc általános alapelv³ megvitatását, illetve a felügyeleti közzétételi rendszer bevezetését a gyakorlati megvalósítás egységessége érdekében. Európai szinten a három szövetség hasonló tartalmú levelet küldött a Groupe de Contact elnökének, a Pénzügyi Szolgáltatások Bizottság tagjainak, a Banki Tanácsadó Bizottság tagjainak, és az Európa Parlament Gazdasági és Pénzügyi Bizottsága kulcsembereinek.

További bázeli fejlemények

2003. augusztusában a Bázeli Bizottság publikálta „Az új akkord határon átnyúló bevezetésének magas szintű alapelvei”⁴ című anyagát. Ebben az anya és a befogadó országok közötti felügyeleti hatáskörök megosztására vonatkozó legfontosabb hat elvet fogalmazza meg a Bizottság:

- ↳ Az új akkord nem változtat a nemzeti felügyeletek jogi felelőségén;
- ↳ konszolidált szinten az anyaország felelős a bevezetésért;

¹ International Swaps and Derivatives Association

² London Investment Banking Association

³ Ezek az alapelvek a következők:

1. A felügyeleti felülvizsgálat a bank (befektetési szolgáltató) által irányított folyamat, a bank felelőssége.
2. Az áttekintett kockázatok köre ugyancsak a cég felelősségi körébe tartozik.
3. A felügyeleti felülvizsgálat a cég és a felügyelő hatóság közötti párbeszéd kell, hogy legyen.
4. A felügyeleti eljárás alkalmazása kivételes esemény kell, hogy legyen.
5. A felügyeleti beavatkozást indokolni kell.
6. Az intézkedés nem csak a tőkeemelés elrendelése lehet.
7. A felügyeleti felülvizsgálatot csoportszinten kell alkalmazni.
8. A felügyeleti felülvizsgálat titkos folyamat.

⁴ High-level principles for the cross-border implementation of the New Accord

- ↪ a befogadó ország felügyelete által a leányvállalattal szemben támasztott követelményeket meg kell érteni és be kell tartani;
- ↪ az anyaország felügyeletének a vezetésével erősíteni kell a felügyeleték közötti koordinációt;
- ↪ az erőforrásokkal való takarékoskodás érdekében kerülni kell a redundanciát és koordinátlanságot az engedélyezési és elfogadási munka során;
- ↪ az új akkord bevezetése során a felügyeleteknek „kommunikálni” kell, hogy mi az anya és a befogadó ország felügyeletének a feladata.

A Bázeli Bizottság október 11-12.-i madridi ülésén fontos döntésekre jutott, melyeket a „Basel II - Jelentékeny előrehaladás fontos kérdésekben” című sajtóközleményében ismertetett. A közlemény bejelentette, hogy a Bizottság mégsem tudja decemberig véglegesíteni az új tőkeegyezményt, további féléves késedelem várható.

A Bizottság a hitelkockázatot illetően az alábbi alapvető területeken kívánt javítani a tőkeegyezmény tervezetben javasolt korábbi megoldáson:

- ↪ a belső minősítés szerinti (IRB) módszernél megváltoztatta a várt és nem várt veszteség kezelését
- ↪ egyszerűsíti az értékpapírosítás kezelését (ideértve a „Felügyeleti képlet” elhagyását és egy kevésbé komplex megoldással való helyettesítését)
- ↪ újra áttekinti a hitelkártya kötelezettségek és a kapcsolódó témakörök kezelését
- ↪ felülvizsgálja bizonyos hitelkockázat csökkentő eszközök alkalmazhatóságát.

A harmadik konzultációs csomaghoz, illetve a harmadik mennyiségi hatásvizsgálat (QIS3) technikai útmutatójához képest a legjelentősebb változást a várt és nem várt veszteség kezelésére vonatkozó új javaslat jelentette, amely az IRB módszernél elkülöníti a várt és a nem várt veszteség kezelését. Tőkekövetelmény csak a nem várt veszteséghez kapcsolódik és ennek megfelelően a várt veszteség kompenzálására szolgáló jövőbeli kamatjövedelem figyelembe vétele szükségtelenné válik. Ugyanakkor nagyon fontos, hogy a bankok a várt veszteségekre megfelelő tartalékokkal rendelkezzenek, ezért várt veszteségeiket össze kell hasonlítaniuk meglévő céltartalékaikkal. Ha a céltartalékok kisebbek a várt veszteségnél, úgy a hiányt 50-50%-ban le kell vonni az alapvető, illetve a járulékos tőkéből. A céltartalék többlet - ha van ilyen - beszámítható a másodlagos tőkeelemek közé. A beszámíthatóság mértéke nemzeti hatáskörben korlátozható lesz, de a beszámítható tartalék nem haladhatja meg a másodlagos tőke 20%-át. Az új közelítés bevezetésével szükségessé válik az IRB módszer újra-számszerűsítése.

(Januárban a Bázeli Bizottság megerősítette, hogy 2004. júniusáig sor kerül a tőkeegyezmény véglegesítésére és részletesebb technikai anyagokat adott közre a várt és nem várt veszteség figyelembe vételét, az értékpapírosítás kereteit, valamint az operációs kockázat tőkekövetelményének fejlett mérési módszerrel (AMA) való meghatározása anya és befogadó országban való felügyeleti elfogadásának az elveit illetően.)

Az európai tőkemegfelelési direktívára (CAD 3) adott FBE vélemény

Az Európai Bizottság július elsején jelentette meg a CP3-mal lényegében azonos tartalmú CAD 3 direktíva tervezetét, melyre október 22.-ig várta a véleményeket. Az FBE levéltervezet elkészítése az „új” tőkemegfelelési munkacsoport (Capital Adequacy Working Group) feladata volt, a válasz előkészítésében al-munkacsoportok (konszolidáció, kis bankok, működési kockázat, 2. pillér) is közreműködtek.

Az FBE vélemény kiemeli, hogy az új európai tőkeegyelelési direktívának összhangban kell lennie az új bázeli tőkeegyeleléssel, eltérések inkább csak a Bázeli Bizottság által nem érintett kérdésekben képzelhetők el. Sajnálatos, hogy a Basel II halasztást szenved, de a bázeli és az európai szabályozás menetrendjét továbbra is össze kell hangolni. A felszabaduló időkeret felhasználható arra, hogy a Bizottság konzultáljon az érdekeltekkel a tervezett szabályozás részleteiről. Az FBE támogatja, hogy a tőkeegyelelés az Unióban mérettől függetlenül valamennyi intézményre vonatkozzon, s a nemzeti hatáskörben eldöntendő kérdések körének a lehető legteljesebb és minél gyorsabb szűkítését javasolja.

A szabályozást úgy kell kialakítani, hogy az követni tudja a pénzügyi piacok fejlődését, s a Bázeli tőkeegyelelés módosulásait. Magában a direktívában a szabályozás elveit és céljait kell meghatározni azokkal a keretekkel együtt, amelyek között a függelékben előírt szabályokat működtetni és alkalmazni kell. A technikai részletek a függelékben kerülnek meghatározásra, s az Európai Parlamentet elkerülő egyeztetési folyamatban (comitology procedure) módosíthatók.

Világos határvonalat kell húzni az első és a második pillér között. A második pillér követelményeinek a teljesítése alapvetően a piaci intézmények feladata, a követelmények betartását a felügyeltek csak ellenőrzik, s szükség esetén intézkednek, esetleges pótlólagos tőkekövetelményt írhatnak elő. Az akkord bevezetése szempontjából kulcskérdés a felügyeleti gyakorlatok közelítése. A felügyelteknek nyilvános közleményekben kell tájékoztatást adni az általuk követett gyakorlatról, ami elősegíti az eltérések felismerését a bevezetés során.

Alapvető fontosságú, hogy a tőkekövetelményeknek mely konszolidációs szinteken kell megfelelni. Ezért üdvözlendő, hogy a Bizottság felülvizsgálta korábbi javaslatát. Az Európai Bankföderáció támogatja a „vezér felügyelet” modelljének a bevezetését az EU tőkereformja során. Minden banknak csak egyetlen módszerrel kelljen meghatározni a tőkeszükségletét; az első pillér szerinti tőkeszükséglet az anya és a leány országában konszolidált szinten egyetlen minimum követelmény legyen; s a második pillért a legmagasabb konszolidációs szinten, az anyaország felügyelete alkalmazza. A második pillér leány-országban való alkalmazására csak kivételes esetben kerülhessen sor.

USA – Vita a tervezett szabályozásról

A Bázeli Bizottság októberi döntésének a háttérben jelentős részben az Amerikai Egyesült Államokbeli fejlemények állnak. Az USA-ban az illetékes bizottságok szenátusi üléseit követően a nyár végén az amerikai szabályozó hatóságok publikálták „A javasolt szabályozás tervezetét” (Advance Notice of Proposed Rulemaking), amelyhez november 3-ig várták a véleményeket. Az amerikai szabályozók csak a konzultációs időszak után, a kapott válaszok elemzését követően dönthettek a tőkeegyelelés elfogadásáról. A kialakított állásponthoz a bázeli tárgyalásokon ragaszkodni kell az amerikai félnek. Az amerikai szabályozó hatóságok fenntartják azt a korábbi álláspontjukat, hogy az USA-ban csak a hitelkockázat és a működési kockázat mérésének fejlett módszereit (AIRB, ill. AMA) implementálják, s az csak kis számú, nemzetközileg aktív nagybankra lesz kötelező. A konzultáció eredményeként az amerikaiak egyszerűsíteni kívánták a bevallottan komplex kereteket, a kockázatérzékenység megőrzése mellett. Ugyanakkor deklarálták, hogy az amerikai szabályozó hatóságok még legalább egy mennyiségi hatásvizsgálatot végeztek.

Az év végén az USA-ban olyan vélemények hangzottak el, amelyek negatívan viszonyultak az új tőkeegyeleléshez. A FDIC (Federal Deposit Insurance Corporation) december 8-án kiadott jelentése megállapítja, hogy - a Bázeli Bizottság azon törekvése ellenére, hogy az új

tőkeegyezmény ne változtasson az általános tőkeszükségleten - várakozásaik szerint a kockázathoz igazított tőkekövetelmény jelentős tőkeszükséglet csökkenést eredményezne, s a Basel II-t alkalmazó bankok tőkekövetelménye jóval az alá a szint kerülne, amit a jelenlegi US szabályozás (az azonnali korrekciós intézkedés – Prompt Corrective Action) előír. Így az USA szabályozóhatóságainak két választásuk van, vagy figyelmen kívül hagyják a Basel II eredményét, vagy jelentősen gyengítik az érvényes PCA előírásokat. A FDIC támogatná, hogy explicit módon alsó határt határozzanak meg a nemzetközileg előírt szabályozói tőkére, ami lehetővé tenné, hogy más területeken a tőkeegyezmény kevésbé előíró jellegű legyen.

December 15-i beszédében John Hawke, a Kincstár vezetője (Comptroller of the Currency) szkeptikusnak mutatkozott a Basel II 2004 közepén történő elfogadását illetően, s nem hisz a 2006 végi bevezetésben sem. Leszögezte, hogy az USA mindent megtesz a 2004 közepi megegyezés érdekében, de nem tehetik meg, hogy lényegi kérdéseket figyelmen kívül hagyjanak, illetve a felismert problémákat a szőnyeg alá söpörjék, pusztán az eredeti határidő betartása érdekében. Az előzetes ütemezés betartásánál sokkal fontosabb, hogy jó tőkeegyezmény szülessen. A madridi találkozón - a várt és a nem várt veszteség kezelésére vonatkozóan elért megegyezésen túl - számos megoldatlan kérdés maradt. Ilyenek például a lakossági hitelek, az értékpapírosítás és a hitelkockázat csökkentése. John Hawke kifejezte reményét, hogy a Bázeli Bizottság újabb mennyiségi hatásvizsgálatot végeztet, és megerősítette, hogy ellenkező esetben az amerikai szabályozó hatóságok rendelik el azt.

Az említett amerikai vélemények nem tekinthetők jó előjelként a mielőbbi bázeli megegyezéshez. A QIS 4-re vonatkozó megjegyzések ráadásul azt is előrevetítik, hogy az USA szabályozói nem zárják ki az elfogadott akkord bevezetés előtti ismételt felülvizsgálatát és újra számszerűsítését.

Az európai direktíva alkotás

Az Európai Bizottság elfogadta, hogy az európai szabályozás nem szaladhat előre a bázeli döntésekhez képest. November végén kibocsátott egy konzultációs feljegyzést, amelyben alapjaiban támogatja a várt és a nem várt veszteség újfajta kezelésére vonatkozó javaslatot, illetve azt, hogy az új közelítés nem terjed ki a sztenderd módszerre, mivel ez ösztönzést ad a fejlettebb módszerek használatára. Ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a részletek ismerete nélkül nem formálható megalapozott vélemény. Úgy ítélte meg, hogy a várt veszteség javasolt kezelése nem sérti az egyenlő versenyfeltételeket, hiszen az eltérő tartalékképzési gyakorlat adózási és számviteli okokból származó különbségét korrigálja a tőkemódosításra vonatkozó előírás. Az Európai Bizottság - a halasztás elfogadása mellett - mindenképpen szeretné elérni, hogy Bázelen 2004. közepére megegyezés szülessen. A Bázeli Bizottsághoz hasonlóan december 31.-ig kérte a megjegyzéseket a várt/nem várt veszteség javasolt kezelésével kapcsolatban.

Az FBE felvetései a Bázeli Bizottság októberi döntéseivel kapcsolatban

Az FBE a Bázeli, illetve az Európai Bizottsághoz eljuttatott levelében kérdéseket fogalmazott meg, amelyek tisztázását még a várt és nem várt veszteség kezelésével kapcsolatos 2003. december 31.-ig tartó konzultációs folyamat lezárása előtt szükségesnek tartotta. Az FBE arra kérte a Bázeli bizottságot, hogy tegye egyértelművé a változtatás célját, s azt, hogy ez milyen következménnyel jár a tőkeegyezmény számszerűsítését illetően, szükség lesz-e rekalibrálásra. Világossá kell tenni a várt és nem várt veszteség mérését és definícióját, különösen a speciális hitelezés, a részvényportfóliók és az értékpapírosítás esetében, s tisztázni kell az országoként eltérő számviteli szabványokkal és céltartalékolási szabályokkal való kapcsolatot.

Az FBE kétségeinek adott hangot a jövőbeni kamatjövedelem elhagyását illetően az olyan portfóliók esetében, ahol bevett gyakorlat a várt veszteség céltartalékkal és kamatjövedelemmel való fedezése. Azt is kifogásolta, hogy a többlet céltartalék csak másodlagos tőkeelemként vehető figyelembe, s csupán a másodlagos tőke 20%-a erejéig. Az FBE problémának tartja, hogy a tőke új definíciója csak az IRB bankokra érvényes, így a sztenderd és az IRB módszert egyaránt alkalmazó bankoknak két különböző szabályozói tőkedefiníciót kell használniuk.

Basel II konferenciák

Az év során számos külföldi és hazai konferencia, szakmai fórum foglalkozott a készülő tőkeegyezménnyel, illetve annak egyes szegmenseivel. A meghívott előadók és a résztvevők körét tekintve kiemelkedő fontosságú volt a márciusban az Európai Bankföderáció, az Európai Takarékbankok Egyesülete és a Szövetkezeti Bankok Európai Szövetsége közös szervezésében; illetve a novemberben a PriceWaterhouseCoopers védnökségével rendezett konferencia, melyen a Bankszövetség képviselője is részt vett.

2. Az FBE Bankfelügyeleti Bizottságának egyéb témakörei

A Bankfelügyeleti Bizottság stratégiájának, feladatainak az újradefiniálása

Az FBE Bankfelügyeleti Bizottsága - részben a közelgő EU bővítéssel összefüggésben - újradefiniálta a Bizottság stratégiáját, feladatait, valamint a munkacsoportok szerepét. A Bankfelügyeleti Bizottság új, speciális feladata az FBE kapcsolatainak kialakítása az Európai Bankbizottsággal (2. szint) és az Európai Bankszabályozók Bizottságával (3. szint) a banki kérdésekre is kiterjesztett Lámfalussy-féle döntéshozatali folyamat keretében.

Tekintettel a szabályalkotási folyamat előrehaladtára a Bázeli munkacsoportot szeptemberben beolvasztották a CAD 3 munkacsoportba. Felvetődött, hogy a pénzügyi konglomerátumokra vonatkozó irányelvek egységes bevezetése érdekében fel kell újítani a Pénzügyi konglomerátumok munkacsoport működését.

Az Európai Bankszektori Bizottság megalakulása

A Lámfalussy Bizottság által javasolt törvénykezési folyamat bankokra való kiterjesztése kapcsán szükségessé vált az Európai Bankszektori Bizottság (European Banking Industry Committee) létrehozása. Ez a testület lesz az Európai Bizottság konzultációs partnere a bankszektorra érintő szabályok megalkotása során. Az új bizottság alapító tagjai az Európai Bankföderáción kívül az Európai Takarékbankok Egyesülete és a Szövetkezeti Bankok Európai Szövetsége is. A témakörtől függően más pénzügyi intézményeket (pl. lízing és finanszírozó cégek, lakástakarékok, jelzálog bankok) képviselő szervezeteket is bevonnak a párbeszédbe. A Bizottságban az FBE várhatóan 6, míg a másik két alapító 4, illetve 3 szavazattal rendelkezik majd.

3. Számviteli Bizottság

Az IAS 32⁵ és az IAS 39⁶ felülvizsgálata

⁵ IAS 32 Financial Instruments: Disclosure and Presentation (Pénzügyi eszközök: Beszámolás és nyilvánosságra hozatal)

Az IAS Igazgatótanácsa márciusban két alkalommal találkozott azon szervezetek képviselőivel, melyek az IAS 32 és az IAS 39 munkaanyagával (Exposure Draft) kapcsolatban kritikai észrevételeket tettek. Az IASB konzultációk alkalmat adtak az álláspontok közelítésére, de a szabványalkotó és a bankok közötti - néhány esetben áthidalhatatlannak tűnő - véleménykülönbségek jórészt fennmaradtak. Ezért az FBE a Szövetkezeti Bankok Európai Szövetségével közös, az IASB-nek, illetve az EU Bizottságnak írt levelekben rögzítette a készülő szabványokkal kapcsolatos álláspontját, fenntartásait. A levelekhez mellékeltek azokat az anyagokat, melyeket a szövetségek szakértői készítettek a kamatkockázat makro fedezéséről (macro hedging); a derivatívák fedezeti könyvelésének alapelveiről; illetve az IAS 32 és az IAS 39 egyéb lényeges problémáiról. Az európai bankok vitatták, hogy a banki könyvben szereplő derivatív ügyleteket is valós értéken kelljen értékelni. Ugyancsak megkérdőjelezték az IASB álláspontját a minősített eszközök, a belső hitelek kezelését, valamint az instrumentumok könyvből való kivezetését illetően.

A márciusi kerekasztal megbeszéléseket követően az FBE munkacsoportja öt alkalommal találkozott az IAS Igazgatóságának a képviselőivel. A megbeszélések legfontosabb célja a kamatkockázat makro fedezése alternatív elszámolásának a kialakítása volt az IAS 39 keretein belül. A konzultációk eredményeként az IAS Igazgatósága felismerte, hogy szükséges egy olyan számviteli kezelési mód kialakítása, amely figyelembe veszi a bankok gyakorlatát, s lehetővé teszi a fedezeti ügyletek portfólió szintű kezelését. Ugyanakkor nem sikerült megegyezni tekintetben, hogy a fedezeti ügylet mikor tekinthető hatékonynak, illetve, hogy bizonyos betét típusok (például a látra szóló betétek) figyelembe vehetők-e a fedezeti ügyletek elszámolása során.

A kerekasztal megbeszélések és egyéb konzultációk hatására az IASB módosította a makro fedezeti ügyletek kezelésével kapcsolatos álláspontját és augusztusban új munkaanyagot (Exposure Draft) jelentetett meg „A kamatkockázat portfólió szintű fedezésének valós értékű fedezeti számvitele” (Fair Value Hedge Accounting for a Portfolio Hedge of Interest Rate Risk) címmel. A munkaanyaghoz az IASB november 14-ig várta az észrevételeket. A végleges szabályozás elfogadása és megjelenése 2004. első negyedévének végén várható.

Az IASB macro hedgingre vonatkozó javaslatát az FBE még mindig nem tartja elfogadhatónak, mert az nem engedi meg a látra szóló betétek figyelembe vételét, illetve nem megfelelően határozza meg a fedezeti ügylet hatékonysági kritériumait.

Novemberben az ECB új elnöke levélben fordult az IASB elnökéhez, amelyben felhívta a figyelmet a javasolt szabványokkal kapcsolatos problémákra. Véleménye szerint az új szabványok károsan hathatnak a pénzügyi stabilitásra. A valós értékű számbavétel lehetőségének valamennyi instrumentumra való kiterjesztése prociklikus hatású, a nem realizált értékváltozások idő előtti, valós értéken történő kimutatása mélyítheti a sokkhatásokat. Csökkenhet a pénzügyi eszközök átlagos lejárata, a likviditási és kamatkockázatot a bankok helyett az ügyfelek viselik, a pénzügyi rendszer elveszítheti sokkokat tompító képességét. Megfontolást igényel, hogy mindeddig nem került sor annak mélyebb elemzésére, hogy a valós értékű számbavétel milyen hatással jár a pénzügyi konglomerátumokra. Ugyancsak kérdéses a valós értékű számbavétel alkalmazhatósága olyan instrumentumok esetében, amelyeknek nincs piaca. A valós értékű számbavétel valamennyi eszközre való alkalmazásának a lehetősége megnehezíti az intézmények összehasonlítását, s nem áll összhangban az US GAAP-pel sem. Mindezek alapján

⁶ IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement (Pénzügyi eszközök: Azonosítás és mérés)

meggondolandó, hogy a teljes körű valós értéken történő számbavétel választhatóságának lehetőségét az európai szabvány részévé tegyék.

Mivel nem akarta, hogy a macro hedging kezelésével kapcsolatos szakmai vita hátráltassa az IAS-t 2005-től bevezetni kívánó intézmények felkészülését, az IAS Igazgatósága december közepén nyilvánosságra hozta az új IAS 32 és IAS39 szabványokat, melyek még nem tartalmazzák a macro hedging kezelésére kialakított végleges megoldást. A két szabvány felülvizsgálata nem szándékolta a pénzügyi instrumentumok számvitelének gyökeres megváltoztatását. A cél inkább a komplexitás csökkentése, a szabályok egyértelművé tétele, a belső ellentmondások kiküszöbölése, valamint az IAS 39 alkalmazási útmutatójának (Implementation Guidance) és az SIC (Állandó Értelmezési Bizottság) útmutatásainak szabványba való beillesztése volt. Az IASB szerint számottevő javulást értek el az alábbi területeken:

- ↪ Új előírás született arra vonatkozóan, hogy a saját részvényre vonatkozó szerződés mikor tekintendő kötelezettségnek (liability).
- ↪ A legtöbb hitelígérvény nem tartozik a szabvány alá, így nem kell azokat valós értéken számba venni.
- ↪ A hitelek és követelések kategóriába a vásárolt hitelek és követelések is beletartoznak, elismerve, hogy a hitelintézet által folyósított és a vásárolt hiteleket gyakran együttesen kezelik.
- ↪ Új előírás van a tényleges (effective) kamatláb számítására.
- ↪ A pénzügyi eszközök kihagyásának (derecognition) szabályait alaposan átírták.
- ↪ Lehetőség van valamennyi pénzügyi instrumentumnál a kezdeti valós érték megállapítására a nyereség-veszteség kimutatásával.
- ↪ A valós érték megállapításához kimerítő útmutatást adnak az alkalmazás megkönnyítése érdekében.
- ↪ A céltartalékolási szabályoknál az elszenvedett veszteség modelljét alkalmazzák, nem pedig a várt veszteségét.
- ↪ A biztos kötelezettség vállalás fedezeti ügyleteire a valós értékű fedezeti elszámolást kell alkalmazni (nem pedig a cash flow fedezeti elszámolást). Ez közelítést jelent az US GAAP-hez.
- ↪ Lehetőség van az alap-kiigazítás módszerének alkalmazására; amikor egy nem pénzügyi eszköz, vagy nem pénzügyi kötelezettség fedezeti instrumentumának nyeresége vagy vesztesége a nem pénzügyi eszköz, vagy kötelezettség költségének kiigazításaként kezelhető.

Az Európai Bankföderáció szakértői úgy ítélik meg, hogy bár a szabványok jelentősen javultak, nem csak a makro fedezeti ügyletek kezelésével kapcsolatban maradtak megoldatlan problémák, illetve születtek a banki kockázatkezelési gyakorlatot figyelmen kívül hagyó megoldások. Így többek közt kifogásolják a belső szerződések, a nettósítás, a hitelderivatívák és a saját részvényekkel való kereskedés kezelését.

Az Európai Bankföderáció még nem alakított ki egységes véleményt arra vonatkozóan, hogy mit tanácsoljon az Európai Bizottságnak az új szabványok elfogadásával kapcsolatban. A közös álláspontot nagymértékben befolyásolhatja, hogy az IASB milyen megoldást fogad el a makro fedezeti ügyletekre. Ha ez a látra szóló betétek figyelembe vételét illetően nem lesz kielégítő, úgy nagy a valószínűsége, hogy a Föderáció az IAS 39 szabvány elfogadásának egy éves elhalasztását javasolja a Bizottságnak.

Az IAS hatása a szabályozói tőkére

A Számviteli Bizottság ad hoc munkacsoport felállításáról döntött, amely megvizsgálja, hogy az új számviteli szabványok milyen hatással lesznek a szabályozói tőkére. A munkacsoport első ülésén feltérképezték azokat a területeket, melyeken felvetődhet a szabályozói és a számviteli tőke azonos, vagy eltérő meghatározásának a kérdése. (Ilyenek például: az immateriális javak beszámítása, a cash flow fedezeti ügyletek figyelembe vétele, az eladásra tartott eszközök értékelése, a valós értékű számbavétel alkalmazásának a lehetősége, a saját hitelkockázat kezelése, a tőke/kötelezettség besorolás, a saját részvényekkel folytatott kereskedés, a kisebbségi részesedések figyelembe vétele, a biztosítóknál való részesedés kezelése, az értékpapírosítás, a nettósítás, és a céltartalékolás szabályai, a közzétételi követelmények, stb.)

Az IAS 30⁷ felülvizsgálata

Az IAS 30 felülvizsgálatára egy szabványalkotókból, auditorokból és szabályozókból álló bizottságot hoztak létre, mely aktívan együttműködik az IAS Igazgatóságával. Az új IAS 30 korrigálni kívánja a hatályos IAS 30 problémáit: így a bankokon túl valamennyi pénzügyi eszközzel rendelkező egységre is kiterjed, kockázat alapú és rugalmas. A közzétételre vonatkozó szabályokat rögzíti, s nem foglalkozik mérési problémákkal. A konkrét előírások helyett a közzététel elveire fekteti a hangsúlyt.

Az új IAS 30 szerint a beszámolóknak leíró jellegű információt kell tartalmazni az egység kockázati kitettségéről, a kockázat kezelési politikáról, valamint mennyiségi adatokat a „menedzsment szemüvegével láttatva”. A beszámolóknak legalább ki kell térnie a hitelkockázatra – az eszközminőségre, a lejárt és a minősített követelésekre – a likviditási, a piaci és a működési kockázatokra. A mérleget és az eredmény kimutatást az IAS 39 mérési elvei szerint kell elkészíteni. A beszámolóknak nincs kötelező formátuma, de az Európai Unióban azonos formátumot szeretnének.

Az IAS 30-ra vonatkozó tervezet (exposure draft) megjelenése 2004. első felében, a szabvány véglegesítése 2005. során, a tényleges hatályba lépés 2007. január 1-én várható.

Az IFRS⁸ bevezetésével foglalkozó ad-hoc munkacsoport

A Számviteli Bizottság az IFRS (Nemzetközi pénzügyi beszámoló készítési szabvány) bevezetéséhez kapcsolódóan is ad-hoc munkacsoport felállítását tartotta szükségesnek. A munkacsoport feltérképezi, hogy az egyes európai tagországok mennyire felkészültek a bevezetésre, melyek az első alkalmazással kapcsolatos problémák, mik az IAS 39-cel és a többi IAS szabvánnyal szembeni legfontosabb fenntartások.

Az EFRAG⁹ stratégiája

⁷ IAS 30 Disclosures in the Financial Statements of Banks and Similar Financial Institutions (A bankok és a hasonló pénzügyi intézmények pénzügyi beszámolóinak közzétételi szabványa)

⁸ IFRS International Financial Reporting Standard (Nemzetközi pénzügyi beszámoló készítési szabvány)

⁹ European Financial Reporting Advisory Group (A pénzügyi beszámolókkal foglalkozó európai tanácsadó testület)

Az EFRAG alapítói szükségesnek látták a másfél éve létrehozott tanácsadó testület tevékenységének a felülvizsgálatát, jövőbeni stratégiájának a meghatározását. Az EFRAG-nak hosszú távon is az a legfontosabb feladata, hogy a nemzetközi szabványalkotó munka során az IAS Igazgatóság felé képviselje az európai érdekeket. (Ez az igény az IAS szabványokkal kapcsolatos viták kapcsán fokozottan jelentkezett, mert általános vélemény szerint az európai szempontok háttérbe szorultak.) Az EFRAG-nak elő kell segítenie a szabványok konzisztens, egységes alkalmazását, s növelnie kell saját tevékenységének az átláthatóságát. Fel kell készülnie az unió bővítésére, s lehetőség szerint már most be kell vonni az EFRAG munkájába a csatlakozó országok szakértőit. Szükséges az EFRAG apparátusának, illetve anyagi erőforrásainak bővítése, javítani kell az alapítókkal és a szabályozó hatóságokkal folytatott párbeszédet.

Növelni kell az EFRAG felügyelő bizottságának az EFRAG céljait és stratégiáját meghatározó szerepét; vizsgálni kell az EFRAG javaslatainak politikai és gazdasági hatásait (ez utóbbi célból tanácsadói fórumot kell működtetni). A TEG (Technical Expert Group) a jövőben egyszerű többséggel dönthetne, az ellenvéleményeket dokumentálnák és publikálnák. Erősíteni kell az EFRAG és a nemzeti szabványalkotók közötti együttműködést. Alapvető feladat az EFRAG és az IASB közötti munkakapcsolat fejlesztése, átláthatóvá tétele. Az Európai Bizottságnak formálisan el kell ismernie az EFRAG-ot technikai szakértőként - a számviteli szabványok elfogadása során.

Az új tőkeegyezmény harmadik pillére – A piac fegyelmező ereje

A harmadik konzultatív dokumentum (CP3) harmadik pillérével kapcsolatos FBE vélemény javaslatot tett a közzétételi követelmények további csökkentésére, az olyan információk elhagyására, melyek megfelelő háttérismeretek hiányában inkább megzavarják, mint orientálják a piacokat. A belső minősítés szerinti módszer, illetve az értékpapírosítás esetében a végrehajtott módosítások ellenére továbbra is túlságosan széles a felesleges, piac által könnyen félreérthető információk köre.

A CAD 3 direktíva nyilvánosságra hozatali kötelezettségeket meghatározó része a Basel II harmadik pillérénél szigorúbb követelményeket ír elő, ami ellentétes azzal a szándékkal, hogy világszerte azonos versenyfeltételeket teremtsenek. Az FBE számára csak azok a Basel II-től való eltérések elfogadhatóak, amelyeket a speciális európai szabályozási környezet feltétlenül szükségessé tesz. Hasonlóképpen a tagországoknak csak azokban a kérdésekben szabad megengedni a direktívától való eltérést, amelyekben azt maga a direktíva lehetővé teszi. A CAD 3 egyedi intézményi és alcsoporti szinten is előírja a nyilvánosságra hozatali követelmények alkalmazását, amit az FBE ellenez, hiszen azáltal a piac nem kap többlet információt a csoportot érintő kockázatokra vonatkozóan. Mindezen túl a direktíva Basel II-től feleslegesen eltérő megfogalmazásait is kifogásolják.

Nyilvánosságra hozatali kötelezettségek (Transparency Obligations) direktíva

Az Európai Bizottság 2003. március 26-án tette közzé a szabályozott piacokon működő értékpapír-kibocsátók nyilvánosságra hozatali kötelezettségére vonatkozó készülő direktíva legújabb változatát. Bár a döntéshozók egyetértenek a közzétételi direktíva fontosságában, jelentős változtatásokra van szükség, hogy az új direktíva megfeleljen az iparági elvárásoknak. A leginkább vitatott kérdések a negyedévenkénti közzétételi kötelezettség, a határidő, a közzététel módja és az egyéb direktívákkal való összhang.

Eltérők a vélemények abban a tekintetben, hogy a negyedévenkénti jelentések haszna meghaladja-e elkészítésük költségeit. A támogatók azzal érvelnek, hogy a negyedévenkénti jelentések az USA-ban már beváltak és a befektető jobb informáltságát biztosítják, míg az ellenzők az indokolatlan költségeken túl a rövidtávú döntéshozatal előtérbe kerülésétől tartanak. A szakma a 90 napos közzétételi határidőt változatlanul túl kevésnek tartja az auditált jelentések elkészítéséhez. Biztosítani kell, hogy az új direktívában használt definíciók és fogalmak összhangban legyenek a többi direktívával, különös tekintettel a prospektus és a befektetési szolgáltatási direktívára, valamint az IAS-ra.

Az elmúlt év során a direktíva elfogadásában nem történt jelentős előrelépés. A vitatott kérdésekben a véleménykülönbségek továbbra is fennállnak, s nincs erős politikai akarat az irányelv elfogadására.

Az FBE a direktívához írt novemberi véleményében - egyebek mellett - kifejtette, hogy:

- ↪ a direktíva bevezetésére csak az IAS szabványok elfogadása után kerülhet sor,
- ↪ biztosítani kell a direktíva többi FSAP¹⁰ direktívával való összhangját,
- ↪ nem világosak az anya és a befogadó ország kötelezettségei,
- ↪ a letétkezelőket explicit módon ki kell vonni a közzétételi kötelezettségek alól.

A biztosítási szerződések szabványára vonatkozó munkaanyag (ED5)

Az IASB 2003 júliusában publikálta a biztosítási szerződések szabványára vonatkozó munkaanyagát. Az ED5 a biztosítási szerződésekre vonatkozó számviteli szabványok kidolgozásának az első fázisát jelenti. A szabvány valamennyi biztosítási szerződésre vonatkozik, ezért a bankok számára különösen fontos a bankbiztosítási szempontok figyelembe vétele és az IAS 39-cel való összhang megteremtése. Az FBE az Európai Takarékbankok Egyesületével közös levélben hívta fel az IASB figyelmét a tervezett szabvány belső és más szabványokkal való konzisztenciájának a fontosságára, valamint az eszközök és források eltérő értékeléséből származó problémákra.

A Nemzetközi Számviteli Szabvány Bizottság Alapítványa¹¹ alapszabályának az áttekintése

Az IASC Alapítvány kuratóriuma fölülvizsgálja az alapítvány alapszabályát, s ennek során lehetőséget ad a nyilvános konzultációra. A konzultáció során az alapszabály egészéhez várják a hozzászólásokat, de különösen a kuratórium összetételére, feladataira, az alapszabály felülvizsgálati szabályaira, és az Igazgatósággal kapcsolatos előírásokra vonatkozóan kérnek észrevételeket.

4. Gazdasági és Monetáris Bizottság (EMAC) 14.15.ülése

A Magyar Bankszövetség az egyik nagybank vezérigazgatója személyében 2003. áprilisában első alkalommal képviseltette magát az FBE Gazdasági és Monetáris Bizottságának az ülésén, melynek résztvevői jellemzően nagy európai bankok vezető közgazdászai. A résztvevők megvitatták a világgazdaság és az EURO övezet gazdasági kilátásait, az amerikai gazdaság és Európa várható növekedését, a monetáris politikát, az EURO árfolyam alakulását és az iraki háború gazdasági következményeit.

¹⁰ Financial Sector Action Plan

¹¹ International Accounting Standards Committee Foundation

A Bizottság tagjainak alkalmuk nyílt találkozni dr. Otmar Issinggel az Európai Központi Bank gazdasági és monetáris ügyekért felelős igazgatósági tagjával. A találkozón megvitatták az EKB monetáris stratégiáját, az inflációs célkitűzés rendszerének előnyeit és hátrányait, a központi bankok lehetséges céljait. Elemezték az EURO övezet fejlődési lehetőségeit, ideértve a csatlakozás előtt álló országok gazdasági tendenciáit. Szó esett az EKB döntéshozatali rendszerének szükséges reformjáról, a Kormányzó Tanács átalakításáról.

2003. szeptember 10-én Frankfurtban tartotta az EMAC 15. ülését. Az ülés a svéd euro-népszavazás előtti napokban volt, így a svéd küldött felvázolta azokat az okokat, amelyek véleménye szerint a nem pártiakat erősítik: a tradicionalizmus, kívánság a saját út folytatására, a gazdaság EU átlagnál jobb elmúlt évekbeli teljesítménye, félelem a nemzeti szuverenitás elvesztésétől, Európa-ellenes populáris érzések, a stabilitási és növekedési paktum (SGP) válságos helyzete.

A résztvevők megvitatták az euró övezet aktuális helyzetét és az ECB által folytatott politikát. Egyetértettek abban, hogy 2003 végén és 2004-ben alacsony kamatlábra lenne szükség, tekintettel az output-gap-re és az alacsony inflációra, 25 bázispontos kamatsökkentést javasoltak. A résztvevők az USA nagy folyó fizetési mérleg hiánya miatt az euro erősödésére számítottak; ami ugyancsak azt indokolná, hogy az ECB lazítson a monetáris politikán. Az SGP jövőjét illetően egyesek a rövidtáv fogalmának olyan átértelmezését javasolták, amelybe belefér az, hogy a deficitlimiteket adott esetben átléphessék az országok, míg mások szerint ekkor elvesz az SGP hitelessége. A megbeszélés Issing professzor által adott munkaebéden folytatódott.

Issing professzor kifejezte véleményét, hogy 2004. második félévében az eurozóna visszatér a potenciális növekedési pályára. Erre utal a javuló nettó export, a pénzpiacok növekvő bizalma, az egészséges inflációs kilátások. Feleslegesnek tartaná a bizottság által javasolt kamatsökkentést, mivel a kamatok amúgy is történeti mélyponton vannak. Az USA növekedését erősnek látja, de kétségei voltak annak fenntarthatósága felől. Az SGP-vel kapcsolatosan kifejtette, hogy a hitelesség megőrzése érdekében a limitek túllépését büntetni kell.

5. A társult tagok képviselőinek ülése

A Magyar Bankszövetségének főtitkára részt vett a társult tagok Pozsonyban tartott 16. ülésén. Az ülésen egyértelművé vált, hogy az Európai Unióba történő felvétellel egyidejűleg az eddig társult tagságú országok az Európai Bankföderáció teljes jogú tagjává válnak. Emiatt változik a tagdíjfizetés mértéke, ami Magyarországon esetében gyakorlatilag csak csekély változást jelent.

A Magyar Bankszövetség Elnöksége 2004 elején –élve az Európai Bankföderáció ajánlatával– fordult az Európai Bankföderáció elnökéhez, Maurizio Sella úrhoz és a Bankföderáció főtitkárához, Nikolaus Böhmke úrhoz, amelyben a Magyar Bankszövetség teljes jogú tagságát kérte az Európai Bankföderációban 2004. január 1.-től. E lépésre mintegy kétéves folyamat végén került sor, amelynek során a Bankszövetség rendkívül sok értékes információt és tapasztalatot szerzett a Bankföderációban való társult tagsági státusza révén. A teljes jogú tagság elnyerése egy inkább formális eljárást (a Bankföderáció Végrehajtó Bizottságának és Közgyűlésének szavazását) követően valósul meg. A szükséges eljárás megkezdődött.

6. A Pénzügyi Piacok Bizottságának (Financial Markets Committee) ülése

Az Európai Bankföderáció Pénzügyi Piacok Bizottsága július 4.-én Rómában tartotta 38. ülését. A Bizottság az Unióban zajló Lámfalussy féle jogalkotási folyamat fontos szereplője, mert a

bizottságon keresztül jelenik meg az Európai Bankföderáció a pénzügyi jogalkotási folyamatban, mint a teljes Európai bankszektor szereplői által kialakított álláspont képviselője. (Emlékeztetőül: a Lámfalussy bizottság által kidolgozott jogalkotási folyamat arra épül, hogy az EU jogszabályok az érintett szektor szereplőit bevonva egy, az előkészítéstől a teljes jogalkotási folyamaton keresztül tartó konzultációs lehetőséget biztosítva szülessenek meg. Ez a jogszabály előkészítők és a jogalkotók számára konzultációs kötelezettséget jelent, amelynek végeredménye a szakmával kialakított kompromisszumot tartalmazó jogszabály.)

A Bizottság ülésén áttekintette az előző négy hónap alatt elvégzett feladatokat, az egyes munkacsoportok tevékenységét és meghatározta az elkövetkező időszak teendőit. Az egyes direktíva tervezetek vagy javaslatok a jogalkotási folyamat különböző fázisában vannak, ehhez képest határozták meg a szükséges lépéseket. A Bizottság foglalkozott a prospektus direktíva, a piaci transzparencia direktíva, a befektetési szolgáltatásokról szóló direktíva, az értékpapír elszámolásokat szabályozó direktíva, a vállaltfelvásárlást szabályozó direktíva, a befektetési alapokra vonatkozó új direktíva tervezeteinek aktuális szakmai kérdéseivel és az Európai Bankföderáció által kialakított állásponttal, különös tekintettel az olasz elnökség ideje alatt jelentkező teendőkre.

Az Európai Bankföderáció Pénzügyi Piacok Bizottsága (bizottság) decemberben Dublinban tartotta soros 39. plenáris ülését, az Európai Unió soron következő ír elnökségére tekintettel.

A bizottság áttekintette a bizottság és munkacsoportjainak 2003. évi tevékenységét, az elért eredményeket, és a soron következő feladatokat.

A bizottság intenzíven bekapcsolódik a Pénzügyi Szolgáltatások Európai Akcióterve 2. szakaszának munkájába /FSAPII/, e kérdésben együttműködik a Brüsszeli Bizottsággal. 2004-ben terveznek egy konferenciát az Akcióterv első szakaszának eredményeiről.

Megtörtént a tőkepiacok erősebb integrációjához szükséges intézkedéseket és jogalkotást összefogó ún. Lámfalussy eljárás eddigi eredményeinek áttekintése egy intézményközi monitoring csoport keretében. A Lámfalussy eljárás a jövőben kiterjesztésre kerül a banki szabályozásra és a felügyeletre.

A Pénzügyminisztérium is megkezdte bekapcsolódását az európai jogszabályalkotásba, követi az egyes előkészítési és jogalkotási szinteken folyó munkát. Csatlakozásunk után a PM-re is vonatkozik majd az a kötelezettség, hogy álláspontját a hazai tőkepiaci szektor szereplőivel konzultálva alakítsa ki. Bár még nem aktuális aktív részvételünk az említett jogalkotási folyamatban, de a felkészülés érdekében már most célszerű kialakítani azokat az intézményi kereteket, amelyek működtetésével az igényelt konzultációs mechanizmus megvalósulhat. Ennek érdekében a PM létrehozott egy szakértői bizottságot, amelynek tagjai az egyes pénzügyi piaci szereplők szakmai érdekképviselői (de lehetőség van személyes részvételre is), továbbá tagja a tőzsde, a KELER az IM és nemzetközi jogi irodák.

Az eddigi konzultációk alkalmával a transzparencia direktíva, a vállaltfelvásárlásról szóló direktíva, a befektetési szolgáltatásokról szóló új direktíva tervezetei kerültek megvitatásra.

7. A Banki Csalásokat (Bűncselekményeket) megelőző munkabizottság 34. ülése Berlinben.

Az ülés napirendjén a következő fontosabb kérdéskörök szerepeltek:

- a bűncselekmények jelenlegi irányai

- az FBE által tervezett Bűnmegelőzési újság létrehozása
- az FATF 40 ajánlásának felülvizsgálata
- a pénzmosás megelőzését szolgáló törvénykezés irányai az EU tagállamokban
- a terroristák finanszírozása megakadályozásának kérdései.

A legjellemzőbb csalási elkövetések a következők:

- az ATM-ekkel elkövetett csalások új módszere az un. **Libanoni karika** alkalmazása, amellyel az elkövetők megszerzik a kártya számát és kódját,
- a banki pénzfelvételekhez szükséges dokumentumok hamisítása (fényképcsere, névcseré, ellopott bankkivonatok, ellopott levelek, vendéglőkben és üzletekben lemásolt kártyaadatok útján),
- a fenti módon ellopott adatok felhasználásával hitelek felvétele,
- csekkhamisítások,
- „nigériai kolduló” levelek, jellemzően az interneten keresztül,
- egyéb interneten hirdetett csalások, amelyben pl. telefon vételét ajánlják, előleg átutalását kérik és a szállítás természetesen elmarad.

Az FBE véleménye szerint a felügyeleti felülvizsgálat eltérései az új tőkeegyezmény nem egységes EU-beli bevezetését eredményezhetik.

Alapvető fontosságú, hogy a tőkekövetelményeknek mely konszolidációs szinteken kell megfelelni. Ezért üdvözlendő, hogy a Bizottság felülvizsgálta korábbi javaslatát. Az Európai Bankföderáció támogatja a vezető felügyelet modelljének a bevezetését az EU tőkereformja során. Minden banknak csak egyetlen módszerrel kelljen meghatározni a tőkeszükségletét; az első pillér szerinti tőkeszükséglet az anya és a leány országában konszolidált szinten egyetlen minimum követelmény legyen; s a második pillért a legmagasabb konszolidációs szinten, az anyaország felügyelete alkalmazza. A második pillér leány-országban való alkalmazására csak kivételes esetben kerülhessen sor. A modellben „felügyeleti kollégiumok” működnek a konszolidált csoport anyaországi illetékes felügyeletének vezetésével, és azon leányországok 4-6 legnagyobb érdekelt felügyeletének a részvételével, amelyekre a csoport tevékenységének a súlypontja esik. A modellben az anyaország illetékes hatósága lenne felelős a konszolidált tőkemegfelelésért; az alap és a fejlett IRB módszerek, valamint a működési kockázat fejlett mérési módszerének (AMA) az engedélyezéséért; a működési kockázat fedezéséhez szükséges tőke biztosításáért; a belső rendszerek elfogadásáért; valamint a vizsgálatokért. A modell a fiókokat és a leányvállalatokat eltérően kezeli.

A fentiekén túl a vélemény részletesen is kommentálja a CAD3 egyes elemeit (IRB részleges használata, kisvállalatok, lakóingatlan hitelek, jelzálog kötvények, kockázatmérő eszközök, értékpapírosítás, nagykockázatok kezelése, a kereskedési könyvvel kapcsolatos problémák, a működési kockázat kezelése, a második és a harmadik pillér tartalma, stb.)

8. Az EMAC 15.ülése

2003. szeptember 10-én Frankfurtban tartotta az EMAC 15. ülését. Az ülés a svéd euro-népszavazás előtti napokban volt, így a svéd küldött felvázolta azokat az okokat, amelyek véleménye szerint a nem pártiakat erősítik: a tradicionalizmus, kívánság a saját út folytatására, a gazdaság EU átlagnál jobb elmúlt évekbeli teljesítménye, félelem a nemzeti szuverenitás

elvesztésétől, Európa-ellenes populáris érzések, a stabilitási és növekedési paktum (SGP) válságos helyzete.

A résztvevők megvitatták az euró övezet aktuális helyzetét és az ECB által folytatott politikát. Egyetértettek abban, hogy 2003 végén és 2004-ben alacsony kamatlábra lenne szükség, tekintettel az output-gap-re és az alacsony inflációra, 25 bázispontos kamatcsökkentést javasoltak. A résztvevők az USA nagy folyó fizetési mérleg hiánya miatt az euro erősödésére számítottak; ami ugyancsak azt indokolná, hogy az ECB lazítson a monetáris politikán. Az SGP jövőjét illetően egyesek a rövidtáv fogalmának olyan átértelmezését javasolták, amelybe belefér az, hogy a deficitlimiteket adott esetben átléphessék az országok, míg mások szerint ekkor elvész az SGP hitelessége. A megbeszélés Issing professzor (ECB) által adott munkaebéden folytatódott.

Issing professzor kifejezte véleményét, hogy 2004. második félévében az eurozóna visszatér a potenciális növekedési pályára. Erre utal a javuló nettó export, a pénzpiacok növekvő bizalma, az egészséges inflációs kilátások. Feleslegesnek tartaná a bizottság által javasolt kamatcsökkentést, mivel a kamatok amúgy is történeti mélyponton vannak. Az USA növekedését erősnek látja, de kétségei voltak annak fenntarthatósága felől. Az SGP-vel kapcsolatosan kifejtette, hogy a hitelesség megőrzése érdekében a limitek túllépését büntetni kell.